

Research Paper

An Analysis of the Framework of Policymakers' Behavior in Responding to Public Preferences from the Citizens' Perspective

Zakieh Momen¹, Seyed Hossein Kazemi^{2*}, Hassan DanaeeFard³, Ali Asghar Fani⁴

1. PhD in Public Administration, Faculty of Management and Economics, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.
email: z.momen@modares.ac.ir

2. Assistant Professor, Department of Public Administration, Faculty of Management and Economics, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran (*Corresponding Author).
email: h.kazemi@modares.ac.ir

3. Professor, Department of Public Administration, Faculty of Management and Economics, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.
email: hdanaee@modares.ac.ir

4. Associate Professor, Department of Public Administration, Faculty of Management and Economics, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.
email: afani@modares.ac.ir

DOI: 10.22034/jipas.2025.491583.1746

Received: 15/12/2024

Accepted: 03/03/2025

Abstract

Purpose: Public policies, as the primary instruments of government, play a fundamental role in coordinating and governing society, and their success depends on a set of institutional, executive, and behavioral factors. One of the most important of these factors is the extent to which governments and policymakers attend to citizens' preferences and how they respond to public expectations—an issue that has a direct impact on policy effectiveness, public trust, citizen participation, and the enhancement of governmental legitimacy. In recent years, with rising public awareness, the expansion of communication tools, and increased social demand-making, public preferences and the necessity of governmental responsiveness have become central concerns for scholars and practitioners in the field of public policymaking. From this perspective, policymakers' behavior in confronting public demands and preferences cannot be regarded merely as a managerial or administrative action; rather, it constitutes a decisive element in shaping public cooperation and participation in governance processes. Accordingly, the objective of this article is to analyze and explain the framework of policymakers' behavior in responding to public preferences from the citizens' perspective. By identifying the dimensions of the salience of public issues among citizens, this study examines the type and behavioral patterns of policymakers' responses to salient preferences from the viewpoint of citizens and proposes an analytical framework in this regard.

Methodology: To address the research questions, this study adopts a qualitative research design, as understanding citizens' preferences, their expectations of government, and their subjective perceptions of policymakers' behavior requires in depth and interpretive methods. Data were generated through two main sources: semi structured interviews and a review of documents and scholarly articles related to policymakers' behavior, issue salience, and types of governmental response. In order to identify the optimal level of governmental attention to public preferences and to gain a deeper understanding of citizens' expectations, semi structured interviews were conducted with approximately 90 Iranian citizens with diverse social and experiential

backgrounds. The interviews focused on themes such as identifying the importance of public issues, criteria for issue salience, and public expectations regarding the type, speed, and manner of governmental response. The collected data were analyzed using thematic analysis, supported by MAXQDA software, in order to extract and organize the main framework and underlying themes.

Findings: The results of the thematic analysis of the interviews indicate that citizens' expectations regarding the type of policymakers' response are neither uniform nor constant; rather, they vary significantly depending on the degree of importance and the level of salience of public issues. Depending on whether an issue is perceived as highly important, widespread, or urgent, citizens hold different expectations of the government and policymakers. Accordingly, the framework of policymakers' behavior in responding to citizens' public preferences is examined through two main components: first, the salience or importance of the policy issue from the citizens' perspective; and second, citizens' expectations regarding the type of governmental response. The analysis led to the identification of two overarching themes, eight organizing themes, and twenty one basic themes, which together explain the various dimensions of citizens' perceptions of issue salience and patterns of governmental responsiveness.

Conclusion: Based on the findings of the study, the salience of issues from the citizens' perspective is influenced by factors such as intensity of impact, scope of social influence, and urgency. The more intense, widespread, and urgent an issue is perceived to be, the greater citizens' expectations for governmental intervention and responsiveness become. Moreover, citizens' expectations regarding the type of governmental response depend on factors such as whether the government should intervene directly, the speed of response, the visibility and transparency of actions, the depth and seriousness of intervention, and the extent to which public opinions are consulted in the policymaking process. With regard to highly salient issues, citizens expect the government itself to act as the primary responding actor, to respond rapidly, to accompany its actions with transparent communication, and to take citizens' views and preferences into account when determining the type of response. The findings of this study can assist policymakers in achieving policy objectives while simultaneously enhancing public satisfaction, trust, and participation, and ultimately contribute to improving the effectiveness and legitimacy of public policies.

Keywords: Policymaker Behavior, Public Preferences, Responsiveness, Salience of Policy Issues, Type of Government Response.

Citation: Momen, Z., Kazemi, S.H., DanaeeFard, H., Fani, A.A. (2025) An Analysis of the Framework of Policymakers' Behavior in Responding to Public Preferences from the Citizens' Perspective. *Journal of Iranian Public Administration Studies*, 8(4), 121-145.

واکاوی چارچوب رفتار خطمشی گذاران در پاسخ به ترجیحات عمومی از منظر شهروندان

زکيه مؤمن^۱، سيدحسين کاظمی^۲، حسن دانائی فرد^۳، علی اصغر فانی^۴

۱. دکتری مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

email: z.momen@modares.ac.ir

۲. استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران (*نویسنده مسئول).

email: h.kazemi@modares.ac.ir

۳. استاد، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

email: hdanaee@modares.ac.ir

۴. دانشیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

email: afani@modares.ac.ir

DOI: 10.22034/jipas.2025.491583.1746

چکیده

هدف: خطمشی‌های عمومی به‌عنوان ابزارهای اصلی دولت، نقش بنیادینی در هماهنگی و اداره جامعه ایفا می‌کنند و موفقیت آن‌ها به مجموعه‌ای از عوامل نهادی، اجرایی و رفتاری وابسته است. یکی از مهم‌ترین این عوامل، میزان توجه دولت و خطمشی‌گذاران به ترجیحات شهروندان و چگونگی پاسخ‌گویی به انتظارات عمومی است؛ امری که تأثیر مستقیمی بر اثربخشی خطمشی‌ها، اعتماد عمومی و مشارکت شهروندان و نیز افزایش مشروعیت دولت دارد. در سال‌های اخیر، با افزایش آگاهی‌های عمومی، گسترش ابزارهای ارتباطی و مطالبه‌گری اجتماعی، ترجیحات عمومی و ضرورت پاسخ‌گویی دولت به آن‌ها به یکی از دغدغه‌های اصلی پژوهشگران و متخصصان حوزه خطمشی‌گذاری عمومی تبدیل شده است. از این منظر، رفتار خطمشی‌گذاران در مواجهه با مطالبات و ترجیحات عمومی، صرفاً یک کنش مدیریتی تلقی نمی‌شود، بلکه عنصری تعیین‌کننده در شکل‌گیری همراهی و مشارکت مردم در فرایندهای حکمرانی به‌شمار می‌رود. بر همین اساس، هدف این مقاله «واکاوی و تبیین چارچوب رفتار خطمشی‌گذاران در نحوه پاسخ‌گویی به ترجیحات عمومی از منظر شهروندان» است. این پژوهش می‌کوشد با شناسایی ابعاد برجستگی موضوعات عمومی نزد مردم، نوع و الگوی رفتاری خطمشی‌گذاران به ترجیحات برجسته را از دیدگاه شهروندان بررسی کرده و چارچوبی تحلیلی در این زمینه ارائه دهد.

روش‌شناسی: در پژوهش حاضر به‌منظور پاسخ به پرسش‌های پژوهش از طرح پژوهشی کیفی استفاده شده است؛ چراکه درک ترجیحات شهروندان، انتظارات آنان از دولت و برداشت‌های ذهنی ایشان از رفتار خطمشی‌گذاران، نیازمند روش‌هایی عمیق و تفسیری است. مآخذ تولید داده‌ها، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و مرور اسناد و مقاله‌های مرتبط با رفتار خطمشی‌گذاران، برجستگی موضوعات و نوع پاسخ دولت بوده است. در راستای شناسایی حد بهینه توجه دولت به ترجیحات عمومی و فهم انتظارات شهروندان، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با حدود ۹۰ نفر از شهروندان ایرانی با ویژگی‌های اجتماعی و تجربی متنوع انجام شد. این مصاحبه‌ها بر محورهایی همچون تشخیص اهمیت موضوعات عمومی و معیارهای برجستگی مسائل، و انتظارات

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۹/۱۵

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۱۲/۱۳

واژگان کلیدی:

رفتار خطمشی‌گذاران،

ترجیحات عمومی،

پاسخگویی، برجستگی

موضوعات خطمشی‌گذاری،

نوع پاسخ دولت.

مردم از نوع، سرعت و شیوه پاسخ دولت متمرکز بود. داده‌های گردآوری شده با استفاده از روش تحلیل مضمون و با بهره‌گیری از نرم‌افزار MAXQDA مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت تا چارچوب و مضامین اصلی استخراج و سامان‌دهی شوند.

یافته‌ها: نتایج حاصل از تحلیل مضمون مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که انتظار شهروندان از نوع پاسخ خطمشی‌گذاران، یکنواخت و ثابت نیست، بلکه به‌طور معناداری تابع درجه اهمیت و سطح برجستگی موضوعات عمومی است. شهروندان بسته به این که یک مسئله را تاچه‌حد مهم، فراگیر یا فوری تلقی می‌کنند، انتظارات متفاوتی از دولت و خطمشی‌گذاران دارند. بر این اساس، چارچوب رفتار خطمشی‌گذاران در پاسخ به ترجیحات عمومی شهروندان در قالب دو مؤلفه اصلی واکاوی شده است: نخست، برجستگی یا اهمیت موضوع خطمشی‌گذاری از دیدگاه مردم، و دوم، انتظار شهروندان از نوع پاسخ دولت. تحلیل داده‌ها منجر به شناسایی دو مضمون فراگیر، هشت مضمون سازمان‌دهنده و بیست‌ویک مضمون پایه شد که در مجموع، ابعاد مختلف ادراک شهروندان از برجستگی موضوعات و الگوهای پاسخ‌گویی دولت را تبیین می‌کنند.

نتیجه‌گیری: براساس یافته‌های پژوهش، برجستگی موضوعات نزد شهروندان تحت تأثیر عواملی مانند شدت اثرگذاری، گستره تأثیر اجتماعی و فوریت مسئله قرار دارد. هرچه یک موضوع از نظر مردم شدیدتر، فراگیرتر و فوری‌تر باشد، انتظار آنان از دولت برای مداخله و پاسخ‌گویی نیز افزایش می‌یابد. همچنین انتظار شهروندان از نوع پاسخ دولت به عواملی مانند ورود یا عدم ورود مستقیم دولت به مسئله، سرعت واکنش، میزان پیدایی و شفافیت پاسخ، عمق و جدیت اقدام و نیز میزان رجوع به نظرات مردم در فرایند خطمشی‌گذاری بستگی دارد. درخصوص موضوعات برجسته، شهروندان انتظار دارند که خود دولت به‌عنوان کنشگر اصلی وارد عمل شود، واکنشی سریع نشان دهد، همراه با اطلاع‌رسانی شفاف عمل کند و دیدگاه‌ها و ترجیحات شهروندان را در تعیین نوع پاسخ مدنظر قرار دهد. نتایج این پژوهش می‌تواند به خطمشی‌گذاران کمک کند تا ضمن دستیابی به اهداف خطمشی‌های عمومی، رضایت، اعتماد و مشارکت عمومی را تقویت کرده و در نهایت به ارتقای اثربخشی و مشروعیت خطمشی‌های عمومی منجر شود.

استناد: مؤمن، زکیه؛ کاظمی، سیدحسین؛ دانائی‌فرد، حسن؛ و فانی، علی اصغر (۱۴۰۴). واکاوی چارچوب رفتار خطمشی‌گذاران در پاسخ به ترجیحات عمومی از منظر شهروندان. *مطالعات مدیریت دولتی ایران*، ۸(۴)، ۱۲۱-۱۴۵.

مقدمه

هر حکومتی برحسب فلسفه و آموزه سیاسی خود و در راستای حصول اهداف مرتبط با حکمرانی، به ابزاری به نام «خطمشی عمومی» متوسل می‌شود (دانایی‌فرد، ۱۳۹۵). میزان موفقیت خطمشی‌های عمومی به عوامل مختلفی بستگی دارد. در این راستا میزان توجه دولت به ترجیحات عمومی^۱ و متعاقباً نوع پاسخ دولت، یکی از موضوعاتی است که نقش اساسی در تعیین سرنوشت خطمشی و تحقق اهداف آن ایفا می‌کند. هر چقدر خطمشی‌گذار در تدوین خطمشی عمومی به ترجیحات شهروندان بیشتر توجه کرده باشد، چه‌بسا اجرای خطمشی با همراهی و مشارکت بیشتر مردم همراه شود و رفتار خطمشی‌گذار مشروعیت بیشتری کسب کند. از طرفی، هر چقدر یک خطمشی بیشتر مورد پذیرش افکار عمومی واقع شود، اهداف خطمشی بیشتر در جامعه پیاده‌سازی می‌شود و خطمشی‌گذار توفیق بیشتری در اجرای اهداف خطمشی پیدا می‌کند. سؤالی که در این بین می‌تواند مطرح شود این است که باید به چه ویژگی از ترجیحات عمومی توجه شود و در آن صورت انتظار شهروندان از نوع پاسخ خطمشی‌گذار چگونه است؟ این پژوهش جهت پاسخگویی به این سؤال انجام شده است.

در تبیین اهمیت این موضوع می‌توان گفت، زمانی که خطمشی‌های دولت منعکس‌کننده ایده‌ها و ترجیحات مردم باشد، عملکرد دولت‌ها مثبت ارزیابی می‌شود (Linde & Peters, 2020). بنابراین، زمانی که پاسخگویی (در معنای responsiveness) بالا باشد، مردم تمایل بیشتری به ابراز حمایت از دولت دارند (Nie & Wang, 2023). در نتیجه، پیوندی متقابل بین ترجیحات عمومی و اقدامات خطمشی‌گذاران وجود دارد (Barbera et al., 2019). بر این اساس، می‌توان گفت یکی از وظایف دولت‌ها، پاسخگویی یا میزان توجه و عمل دولت براساس مطالبه و ترجیحات عمومی است. مقصود از پاسخگویی به عبارت ساده‌تر میزان پیروی خطمشی از ترجیحات عمومی است (Grossman & Slough, 2022).

براساس آنچه که مطرح شد به نظر می‌رسد در تنظیم خطمشی‌های دولت، می‌بایست به ترجیحات عمومی توجه شود؛ اما سؤالی که مطرح است این است که چه ملاک‌هایی از ترجیحات عمومی باید مدنظر قرار گیرند؟ مطالعات، رابطه قوی‌تری را بین ترجیحات عمومی و نتایج خطمشی، در میان موضوعات با اهمیت بالا نسبت به موضوعات کم‌اهمیت نشان می‌دهند (Barbera et al., 2019). به عبارت دیگر، در حوزه تحلیل افکار عمومی، اگر مردم به موضوعی توجه کنند، آن موضوع را «برجسته‌آ» می‌پندارند. از همین رو، تحلیلگران افکار عمومی برای ارزیابی برجسته‌بودن موضوع از مردم می‌خواهند تا «مهم‌ترین مشکل» را بیان یا شناسایی کنند (Grossman & Slough, 2022). مطالعات نشان می‌دهد که برجسته‌بودن یک موضوع بر فرایند خطمشی‌گذاری و افکار عمومی تأثیر می‌گذارد (Lowry & Joslyn, 2014). به‌طور معمول، برجستگی بالاتر منجر به احتمال بیشتر نوعی اقدام سیاسی می‌شود (Beyers & Wonka, 2018). لذا در این مقاله ملاک برجستگی یا اهمیت موضوع، یکی از مواردی است که جهت بررسی ترجیحات عمومی انتخاب شده است.

در روی دیگر سکه ترجیحات عمومی، تناظر رفتار خطمشی‌گذار نسبت به سطح برجستگی موضوع نزد افکار عمومی وجود دارد. بنابراین، یکی دیگر از عوامل مهم در توفیق خطمشی، انتظار مردم از نحوه پاسخ دولت است. پیوند بین آنچه شهروندان می‌خواهند و آنچه دولت انجام می‌دهد، در ارزیابی نقاط قوت و ضعف دولت‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد (Linde & Peters, 2020)، از همین رو، پاسخ مؤثر و مستمر به خواسته‌های عمومی یک نیاز اساسی برای نظام‌های سیاسی جهان معاصر در راستای افزایش حمایت عمومی است (Rosset et al., 2017). بنابراین، برای این که مداخلات و خطمشی‌های دولت، مشروع و مثبت تلقی شوند، حمایت عمومی از خطمشی‌ها مهم است که این موضوع از طریق ایجاد تناسب میان نوع پاسخ خطمشی‌گذار و سطح برجستگی موضوع نزد عموم شهروندان تأمین می‌شود (Harring & Jagers, 2017). به عبارت دیگر، زمانی که مردم دولت را پاسخگو می‌دانند، سطوح بیشتری

¹ Policy Preferences

² Salient

از حمایت را به آن ابراز می‌کنند (Armingeon & Guthmann, 2014). در این‌جا نیز سؤالی که مطرح می‌شود این است که نوع پاسخ دولت چگونه باید باشد تا از حمایت عمومی برخوردار شود؟

مطالعات انجام‌شده تاکنون به‌طور مستقیم و جامع رابطه بین انتظار مردم از پاسخ دولت با لحاظ برجستگی را بررسی نکرده‌اند. می‌توان گفت پاسخ این پرسش بستگی به موضوع خطمشی‌گذاری دارد. در موضوعات بحرانی (طالاری و خوشرو، ۱۴۰۰) و یا موضوعات مرتبط با معیشت و نیازهای پایه شهروندان، مردم خواستار واکنش سریع‌اند، اما در موضوعات با برجستگی عادی، مردم بیشتر به فرایند انجام کار (Hibbing et al., 2023) توجه دارند. همچنین در بعضی موضوعات صرفاً نتیجه (Farazmand et al., 2024) برای شهروندان مهم است و فرایند کار برای آن‌ها اهمیت چندانی ندارد. در بیشتر موارد مرتبط با امور جاری زندگی، مردم انتظار دارند دولت در خطمشی‌گذاری به نظرات آن‌ها رجوع کند، اما در برخی موارد ترجیح می‌دهند خود دولت تصمیم‌گیری و اقدام کرده و مسئولانه منافع بلندمدت کشور و جامعه را در نظر بگیرد (Linde & Peters, 2020).

بنابر آن‌چه که گفته شد و در راستای تبیین بیشتر ضرورت پژوهش، می‌توان بیان کرد که یکی از مؤلفه‌های کلیدی در اجرای موفقیت‌آمیز خطمشی، توجه به ترجیحات عمومی در فرایند خطمشی‌گذاری است. این موضوع می‌تواند منجر به افزایش مشارکت، همیاری و همراهی مردم با خطمشی‌گذاران و همچنین تحقق بهتر اهداف خطمشی شود. بنابراین، بررسی ابعاد و جوانب ترجیحات عمومی، به‌ویژه در زمینه موضوعات برجسته و انتظارات شهروندان از نوع پاسخ دولت، یکی از نیازهای اساسی خطمشی‌گذاری در دنیای معاصر به‌شمار می‌آید. نظر به اهمیت این موضوع، کانون توجه پژوهشی این مطالعه، بحث ترجیحات خطمشی‌گذاری و رفتار خطمشی‌گذار با توجه به دو مؤلفه برجستگی موضوع و انتظار از نوع پاسخ قرار گرفته است. نتایج این پژوهش می‌تواند به خطمشی‌گذاران کمک کند تا مطابق با سطح برجستگی موضوع نزد مردم، نوعی پاسخ خطمشی‌گذاری را لحاظ کنند تا در نهایت منجر به همراهی و مشارکت مردم و حفظ مشروعیت شود.

همچنین باید اشاره شود از آن‌جا که این پژوهش در ارتباط با شهروندان ایرانی انجام شده است، لذا تأثیر قابل توجه مباحث فرهنگی و ارزشی بر شکل‌گیری حوادث و جریان‌های سیاسی-اجتماعی در تاریخ ایران و خصوصیات جامعه ایرانی نیز خود از موضوعاتی است که هرکدام نقش بسزایی در تعیین برجستگی موضوعات و نوع پاسخ مورد انتظار شهروندان ایفا می‌کند. این موضوع مورد توجه برخی پژوهشگران حوزه خطمشی‌گذاری واقع شده است. تأثیر فرهنگ بر خطمشی‌گذاری عمومی در ایران (صادقی، ۱۴۰۱)، واکاوی دلایل بنیادین خطمشی‌گذاری عمومی در جامعه اسلامی ایران (میرزمانی و همکاران، ۱۳۹۲)، بررسی ابعاد خطمشی‌گذاری عمومی از دیدگاه اسلام با تأکید بر ابعاد عدالت و مشارکت (مروج و همکاران، ۱۳۹۶)، از جمله پژوهش‌هایی است که به بررسی اقتضات جامعه ایرانی پرداخته‌اند و در پیشینه این مطالعه نیز مرور شده‌اند. با این حال پرداختن به این موضوع (یعنی اثرگذاری اقتضات فرهنگی بر الگوی رفتار خطمشی‌گذاران و شهروندان ایرانی) در کانون هدف این مطالعه قرار ندارد بلکه بستری را برمی‌سازد که مسلماً این پژوهش باید در چارچوب آن فهم شود. حسب این توضیح، در ادامه، ضمن بیان پیشینه مرتبط با ترجیحات عمومی، برجستگی موضوعات و پاسخگویی دولت تلاش شده است رابطه میان این دو موضوع بررسی شود و سپس از طریق طرح روش‌شناختی مورد استفاده به پرسش این پژوهش پاسخ داده شود.

مبانی نظری پژوهش

پژوهش‌های مختلفی پیرامون مباحث مرتبط با ترجیحات عمومی انجام شده است. در این پژوهش به‌منظور تبیین مبانی نظری، ابتدا رابطه بین ترجیحات عمومی و خطمشی‌گذاری دولت و رویکردهای مختلفی که در پژوهش‌های مختلف نسبت به این موضوع وجود دارد، بررسی شده است. در ادامه، ضرورت پاسخگویی به ترجیحات عمومی در خطمشی‌گذاری تبیین شده است. در انتها، مبانی نظری مرتبط با دو مؤلفه اصلی پژوهش یعنی برجستگی موضوعات خطمشی‌گذاری و انتظار از نوع پاسخ دولت ارائه شده است.

رابطه بین ترجیحات عمومی و خطمشی‌گذاری دولت

منظور از ترجیحات عمومی، اولویت‌های افکار عمومی یا همان سمت‌وسوی نظر اکثریت مردم است. امروزه دولت‌ها جهت کسب مشارکت و همراهی مردم، ترجیحات عمومی را در خطمشی‌گذاری لحاظ می‌کنند (Böhmelt & Ezrow, 2024). این موضوع باعث افزایش مشروعیت دولت، و نیز دستیابی بیشتر به اهداف خطمشی می‌شود. انتمن و هرست (۲۰۰۱)، استدلال می‌کنند که حداقل سه منبع افکار عمومی به‌غیر از نظرسنجی، تصاویر ترجیحات شهروندان را در اختیار خطمشی‌گذاران قرار می‌دهند: (الف) افکار عمومی فعال یا نظرات فعالان خطمشی‌گذاری، (ب) افکار عمومی پنهان یا ارزش‌های اساسی و ترجیحات اساسی شهروندان (Beyers & Wonka, 2018)، و (ج) نظرات اکثریت ادراک‌شده (Manza & Cook, 2002).

از سوی دیگر، نظرات مختلفی در مورد پیوند بین ترجیحات عمومی و خطمشی‌گذاری دولت وجود دارد و بر این اساس، الگوهای متفاوتی در نظام‌های حکمرانی ارائه شده است. رابطه بین افکار عمومی و خطمشی دولت ترکیبی است از: (۱) تأثیر ترجیحات عمومی بر اقدامات خطمشی‌گذاران، (۲) تأثیر اظهارات تصمیم‌گیرندگان بر ترجیحات عمومی، و (۳) وابستگی پاسخ تصمیم‌گیرندگان و عموم مردم به رویدادها و شرایط «دنیای واقعی» (Grossman & Slough, 2022; Bartels, 2009). بر همین اساس، پژوهش‌ها از جنبه‌های مختلفی به بررسی پیوند بین ترجیحات عمومی و تصمیم‌گیری دولت پرداخته‌اند که در ادامه برخی از این جنبه‌ها مورد بحث قرار می‌گیرد.

در رایج‌ترین نوع پژوهش، مباحث «نماینده‌گی دوگانه» یا رابطه بین نظرات حوزه انتخابیه و رفتار نمایندگان یا نامزدها مطرح می‌شود که معمولاً با همبستگی قوی بین ترجیحات عمومی و رفتار رأی‌گیری همراه است (Bussell, 2020, Böhmelt & Ezrow, 2024). برخی پژوهش‌ها نیز به بررسی تغییرات ترجیحات عمومی و خطمشی‌های عمومی در طول زمان پرداخته‌اند. برای مثال، پیچ و شاپیرو (۱۹۸۳)، ۳۵۷ موضوع را از نظرسنجی‌های انجام‌شده بین سال‌های ۱۹۳۵ و ۱۹۷۹ بررسی کرده و سطوح نسبتاً بالایی از تطابق بین جهت تغییرات در عقاید عمومی و نیز در خطمشی‌ها را به‌ویژه برای موضوعات برجسته یا تغییرات عمده در ترجیحات عمومی پیدا کرده‌اند (Hobolt & Klemmensen, 2005). از این منظر، هنگامی که ترجیحات عمومی تغییر کند، این احتمال وجود دارد که تغییرات متناسب در خطمشی‌ها را نیز به‌دنبال داشته باشد.

عده‌ای از پژوهشگران دیگر، تغییرات خطمشی را در یک دوره زمانی طولانی‌مدت بررسی کرده‌اند. مونرو (۱۹۹۸)، ترجیحات عمومی برای تغییر خطمشی را در یک برهه زمانی معین با خطمشی‌های بعدی دولت در یک دوره ۳۰ ساله (طی سال‌های ۱۹۷۹-۱۹۶۰ و ۱۹۹۳-۱۹۸۰) در ایالات متحده مقایسه کرده است. پژوهش‌های او نشان می‌دهد که فرایند خطمشی‌گذاری در پاسخ به افکار عمومی کارآمدی کمتری پیدا کرده است (Hobolt & Klemmensen, 2005). اما در موضوعات برجسته از نظر مردم سازگاری ترجیحات و خطمشی‌ها بیشتر می‌شود.

همچنین مقیاس «خلق‌وخوی عمومی»^۱ در سال ۲۰۰۲ توسط اریکسون و همکاران برای پیوند بین ترجیحات عمومی و خطمشی‌های دولت در گستره وسیعی از فعالیت‌های دولت مطرح شد. آن‌ها تأثیر بسیار قوی خلق‌وخوی عمومی را بر خروجی‌های خطمشی، تقریباً در حد تناظر یک‌به‌یک بین ترجیحات و خطمشی گزارش کردند. برخی مطالعات دیگر نیز به این موضوع پرداخته‌اند که ترجیحات چه کسانی در شکل دادن به آرای قانون‌گذاران یا نتایج خطمشی تأثیرگذارند. (Barbera et al., 2019). در این رویکرد، پژوهشگران نمونه‌هایی از تمایزهای اقتصادی و یا نژادی را مطرح کرده‌اند (Gilens & Page, 2014). گیلنز و پیچ (۲۰۱۴)، ضمن بررسی چهار سنت نظری در مطالعه سیاست آمریکا به این موضوع پرداخته که ترجیحات کدام دسته از شهروندان عادی، نخبگان اقتصادی و گروه‌های ذی‌نفع و تکثرگرای سازمان‌یافته، انبوه‌محور یا تجاری‌محور، بیشترین تأثیر را بر سیاست عمومی می‌گذارد. تجزیه‌وتحلیل چند متغیره آن‌ها نشان می‌دهد که نخبگان اقتصادی و گروه‌های سازمان‌یافته که منافع تجاری را نمایندگی می‌کنند، تأثیرات مستقل قابل توجهی بر سیاست‌های دولت ایالات متحده دارند، در حالی که شهروندان متوسط و گروه‌های ذی‌نفع انبوه، تأثیر مستقل کمی دارند.

¹ Public Mood

همچنین در بحث ترجیحات عمومی، مؤلفه‌های مؤثر در شکل‌دهی ترجیحات عمومی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. برای مثال، روست و همکاران (۲۰۱۷) بحث منفعت شخصی و بحث ترجیحات حزبی و تأثیرشان را در شکل‌دهی ترجیحات عمومی مطرح کرده‌اند. اما با وجود رویکردهای مختلفی که در پژوهش‌های مرتبط با خطمشی‌گذاری عمومی ذکر شد، تمامی آن‌ها در یک امر اتفاق نظر دارند که دولت می‌بایست در خطمشی‌گذاری عمومی به ترجیحات عمومی توجه کند و نسبت به آن پاسخگو باشد.

ضرورت پاسخگویی به ترجیحات عمومی در خطمشی‌گذاری

پاسخگویی در یک معنای اعم اشاره به مسئولیت، نتایج و پیامدهای خاص آن دارد (رفیع‌زاده و منوریان، ۱۳۸۸). لذا دولت‌ها باید حداقل نسبت به آن‌چه اکثریت مردم می‌خواهند پاسخگو باشند. در معنای اخص این مطالعه، پاسخگویی به‌میزانی اشاره دارد که انتخاب‌های خطمشی از ترجیحات عمومی پیروی می‌کند (Grossman & Slough, 2022). بنابراین، پاسخ مؤثر و مستمر به خواسته‌های عمومی، یک نیاز اساسی برای نظام‌های سیاسی در جهان معاصر است (Adida et al., 2020). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که پیوندی متقابل بین افکار عمومی و اقدامات خطمشی‌گذاران وجود دارد (Barbera et al., 2019). دولت پاسخگو در یک جامعه شرایط جلب اعتماد عمومی شهروندان را فراهم کرده و در نهایت باعث افزایش مشارکت عمومی شهروندان در امور جامعه خواهد شد (Drori et al., 2006). به‌عبارت دیگر، پاسخگویی به‌عنوان یک سازوکار کلیدی برای بررسی عملکرد در نظر گرفته می‌شود. این اصل تضمین می‌کند که ترجیحات شهروندان در خروجی خطمشی منعکس می‌شود (Rosset et al., 2017). زمانی که خطمشی‌های دولت منعکس‌کننده ایده‌ها و ترجیحات مردم باشد، عملکرد دولت‌ها مثبت ارزیابی می‌شود و مردم حمایت و مشارکت بیشتری دارند (Armingeon & Guthmann, 2014). بر همین اساس نیز جنبه‌های مختلف حمایت شهروندان، به‌عنوان شاخص‌های صریح پاسخگویی در پژوهش‌های این حوزه مورد استفاده قرار گرفته‌اند (Morlino & Quaranta, 2017). دولتی که می‌تواند مطابق با ترجیحات اکثریت شهروندان عمل کند، شایسته حمایت تلقی می‌شود و بنابراین از مشروعیت بالایی برخوردار است. وقتی مردم دولت را پاسخگوتر می‌دانند، سطوح بالاتری از حمایت را ابراز می‌کنند (Linde & Peters, 2020; Grossman & Slough, 2022). از سوی دیگر، اگر مردم از نتایج اجرای خطمشی ناراضی باشند (Nie & Wang, 2023)، چه بسا ارزیابی و نگرش آن‌ها نسبت به دولت تضعیف و منفی شود (Banafi, 2024). نگرش‌های منفی عمومی ممکن است خطمشی‌گذاران را از خدمت، متصدیان امور را از رسیدگی به مسائل و مردم را از مشارکت (Barbera et al., 2019) منصرف کند. همچنین این امر باعث می‌شود مشروعیت دولت نزد مردم و نیز تبعیت از دستاوردهای دولت کمتر شود، از این‌رو، در راستای ضرورت توجه به ترجیحات عمومی لازم است مؤلفه‌های ترجیحات عمومی مورد بررسی قرار گیرند که در به‌شرح زیر به آن پرداخته شده است.

مفهوم‌پردازی ترجیحات عمومی براساس برجستگی و انتظار از نوع پاسخ دولت

حال که اهمیت مدنظر قراردادن ترجیحات عمومی در خطمشی‌گذاری بررسی شد، این سؤال مطرح می‌شود که ترجیحات عمومی را چگونه می‌توان شناخت و چه معیارهایی در این راستا وجود دارد؟ به‌عبارت دیگر، خطمشی‌گذاران و دولت‌ها اگر بخواهند به ترجیحات عمومی نظر کنند، به چه مواردی باید توجه داشته باشند؟ باید گفت ترجیحات عمومی اگر قرار است به‌عنوان معیاری برای پاسخ‌دهی^۱ دولت مدنظر قرار گیرد، می‌بایست در قالب مؤلفه‌هایی مفهوم‌سازی شود. به‌منظور این مفهوم‌سازی، به این موضوع پرداخته شده است که مؤلفه‌های موضوعات خطمشی‌گذاری از دید مردم چیست و دولت چگونه باید واکنش نشان دهد؟ به‌عبارت دیگر، برای مفهوم‌سازی ترجیحات عمومی، لازم است مؤلفه‌هایی تعریف شوند. دو مؤلفه اصلی در این زمینه عبارت‌اند از:

۱. برجستگی: میزان اهمیت موضوعات نزد افکار عمومی،

۲. انتظار از نوع واکنش دولت: نوع واکنش مورد انتظار مردم.

¹ response

اولین بعدی که مطرح می‌شود این است که موضوع از نظر مردم چقدر اهمیت دارد و ادراک اهمیت آن‌ها از موضوع چیست؟ این مفهوم تحت عنوان برجستگی^۱ در ادبیات خطامشی‌گذاری مطرح می‌شود، یعنی دولت توجه کند چه موضوعاتی نزد افکار عمومی برجسته است. در این راستا، پژوهشگران، رویکرد MIP را که در آن مهم‌ترین مسائل از دید مردم بررسی می‌شود مدنظر قرار می‌دهند. دومین بعد ترجیحات عمومی، انتظار مردم از نوع واکنش یا پاسخ دولت براساس سطح برجستگی موضوع است که شامل انواع انتظارات از واکنش دولت به موضوعات می‌شود. بنابراین، در ادامه، این دو بعد بیشتر بررسی خواهد شد.

مفهوم برجستگی

برجستگی یک مفهوم مهم در پژوهش‌های خطامشی‌گذاری است. این کلمه ابتدا توسط پژوهشگران علوم رفتاری برای تعیین اهمیتی که رأی‌دهندگان برای مسائل مختلف در هنگام ارزیابی نامزدهای انتخاباتی قائل هستند، استفاده می‌شد. در واقع، برجستگی، بیشتر به معنای اهمیت بیشتر مسائل است (Beyers & Wonka, 2018). فرهنگ لغت، چیزی را به‌عنوان برجسته تعریف می‌کند که «قابل توجه» یا «مشخص» است. برخی مطالعات نیز «برجستگی» را میزان اهمیت اطلاعات نزد مردم می‌دانند (Adida et al., 2020). بر همین اساس، برای اندازه‌گیری برجستگی، پژوهشگران پاسخ شهروندان در مورد «مهم‌ترین مشکل» (MIP) را بررسی می‌کنند (Grossman & Slough, 2022).

برجستگی یک مفهوم مهم برای تحلیل خطامشی‌های عمومی است. مطالعات خطامشی‌گذاری، از برجسته‌بودن به‌عنوان یکی از متغیرهای کلیدی متمایزکننده انواع خطامشی‌ها استفاده می‌کنند (Crawley et al., 2020; Gerber & Teske, 2000). برجسته‌بودن بالای یک مسئله یا موضوع، احتمال پاسخگویی دولت به افکار عمومی گسترده‌تر را افزایش می‌دهد (Druckman & Jacobs, 2006; Guntermann & Persson, 2023). علاوه بر این، برجسته‌بودن یک عامل تعیین‌کننده در انتشار خطامشی‌ها است (Nicholson-Crotty, 2009). بنابراین، برجستگی نقش مهمی در افکار عمومی بازی می‌کند. این موضوع بر رفتار نخبگان خطامشی‌گذاری، پاسخ‌های خطامشی و نگرش‌های مردم نیز تأثیر می‌گذارد (Beyers & Wonka, 2018). بر همین اساس است که کارآفرینان خطامشی^۲ تلاش می‌کنند از جهش‌های برجستگی افکار عمومی^۳ بهره ببرند (Jones & Jenkins-Smith, 2009). همچنین بسیاری از تحلیل‌های علمی ادعا می‌کنند که تغییر خطامشی زمانی که مسائل برجسته هستند، محتمل‌تر است (Burststein, 2003; Crawley et al., 2020). برای نمونه، حوادث هسته‌ای، حملات تروریستی، مسائل مصرف انرژی و تغییرات آب‌وهوایی و مانند این‌ها منجر به برجستگی انرژی هسته‌ای، برجستگی تروریسم و امنیت و تصویب مالیات کربن و این دست موارد شده است (Lowry & Joslyn, 2014).

انتظار از نوع پاسخ دولت

دومین بعد ترجیحات عمومی، در انتظار مردم از نوع واکنش دولت براساس سطح برجستگی موضوع است. اگر موضوع خطامشی‌گذاری از نوع بحرانی یا حیاتی باشد، مردم خواستار واکنش فوری دولت‌اند (طالاری و خوشرو، ۱۴۰۰) و دنبال فرایند یا شیوه انجام کار نیستند. بعضی مطالعات دیگر نشان داده‌اند که اگر موضوعی از برجستگی معمولی برخوردار باشد، مردم بیشتر از این که دنبال نتیجه باشند، دنبال فرایند انجام کار (Hibbing et al., 2023) هستند و ترجیح می‌دهند قضیه به‌صورت آرام و اصولی حل شود. به‌عبارت دیگر، مردم در مورد اموری که مرتبط با زندگی روزمره و مباحث معیشتی است انتظار نتیجه را از دولت دارند. همچنین مردم در برخی اوقات انتظار دارند به نظرشان رجوع شود، اما در برخی اوقات انتظار دارند خود دولت تصمیم‌گیری و اقدام کرده و مسئولانه، منافع بلندمدت را در نظر بگیرد (Linde & Peters, 2020).

¹ Salience

² Policy entrepreneurs

³ Capitalize on spikes in public opinion salience

در همین راستا، فرازمند و همکاران (۲۰۲۴) در پژوهش خود، سه نوع پاسخگویی را به همراه سه نوع مشروعیت در پاسخگویی به بحران‌ها (که می‌توانند از سطوح مختلف برجستگی برخوردار باشند) مطرح می‌کنند. برجسته‌ترین بحران‌ها، که با انتظارات یک‌سویه بالای شهروندان مشخص می‌شوند، نیازمند مشروعیت ورودی یعنی واکنش سریع دولت هستند و مشروعیت خروجی یا اهمیت نتیجه را نادیده می‌گیرند. بحران‌های نسبتاً برجسته همراه با سطوح بالا و در عین حال دوسویه انتظارات شهروندان هستند، لذا در آن‌ها کیفیت فرایند خطمشی‌گذاری (یعنی مشروعیت عملیاتی) از دید شهروندان اهمیت می‌یابد. در نهایت، شهروندان در خصوص بحران‌هایی که حداقل برجستگی را برای آن‌ها دارند، روی نتیجه خطمشی (مشروعیت خروجی) تمرکز دارند و مشروعیت ورودی را به‌نوعی نادیده می‌گیرند (Farazmand et al., 2024).

توجه مردم به فرایند خطمشی‌گذاری در پاسخ دولت، در آثار پژوهشگران دیگر نیز دیده می‌شود. تفاوت‌های سطح رضایت شهروندان از «فرایندهای» دموکراتیک شاخص مهمی در تبیین سطح تأیید عمومی دولت و تمایل به تبعیت از خروجی‌های دولت توسط شهروندان است (Hibbing et al., 2023). در همین راستا، هیبینگ و همکاران (۲۰۲۳) معتقد هستند فرایند خطمشی‌گذاری و تصمیم‌گیری دولتی نه تنها ابزاری برای رسیدن به هدف خطمشی، بلکه به‌خودی‌خود مهم است. آن‌ها این تفسیر را پیشنهاد می‌کنند که باورهای عمومی در مورد یک دولت بیشتر به فرایندها (نحوه تصمیم‌گیری) مربوط می‌شود تا خطمشی‌ها (محتوای خاص تصمیمات). هرینگ و جاگز (۲۰۱۷)، روی بعد دیگری از پاسخ دولت دست می‌گذارند و نشان می‌دهند که شیوه اجرای خطمشی و اعمال قدرت دولت می‌تواند به اشکال مختلف جلوه‌گر شود. بر همین اساس، افراد ممکن است در مورد برخی از مداخلات دولت، پذیرش مثبت داشته باشند، در حالی که در مورد برخی دیگر نظر مثبتی نداشته باشند (Harring & Jagers, 2017). بنابراین حسب گفته ودونگ (۱۹۹۸) می‌توان بین متقاعدسازی، پاداش و تنبیه تمایز قائل شد که در آن اقناع، نرم‌ترین شکل پاسخ دولت است که دلالت بر گفتگو دارد، و مجازات، سخت‌ترین مداخله دولت است که شامل مقررات یا محدودیت‌هایی است. پاداش نیز اغلب از طریق اشکال مختلف انگیزه‌های اقتصادی اجرا می‌شوند (Vedung, E. 1998). بنابراین شیوه اعمال قدرت دولت در اجرای یک خطمشی می‌تواند سطوح مختلفی داشته باشد.

یکی دیگر از ابعاد پاسخ دولت، هم‌راستایی پاسخ یا خطمشی با وضعیت یا مسئله است (Luoma-aho et al., 2017) که بر در نظر گرفتن تأثیرات کوتاه‌مدت و بلندمدت پاسخ تأکید دارد (طلاری و خوشرو، ۱۴۰۰). بنابراین، گاهی اوقات، پاسخ می‌تواند یک واکنش راهبردی با اهدافی از قبیل نجات، حفظ آبرو و بازگرداندن اعتماد (Ahmad & Idid, 2020) باشد. از این منظر، بهترین پاسخ وجود ندارد و پاسخ‌ها در تناسب با شرایط و وضعیت ارزیابی می‌شوند (Kalbassi & Kauf, 2017). در همین راستا، طلاری و خوشرو (۱۴۰۰)، چهار پاسخ استراتژیک، اقتضایی و سریع را به شرح ۱. حفظ وضع موجود، ۲. بهبود و تحول، ۳. عقب نشینی، و ۴. خروج، برای مواجهه با بحران‌ها به‌عنوان یک موضوع خطمشی‌گذاری شناسایی و مفهوم‌پردازی کرده‌اند.

چنان‌که در مقدمه مقاله نیز اشاره شد، موضوع دیگری که به‌منظور فهم و تفسیر این پژوهش باید به آن توجه شود شرایط خاص جامعه ایران و مباحث فرهنگی اجتماعی و مباحث جامعه‌شناسی اجتماعی مرتبط با مردم ایران، همچنین چالش‌های خاص آن است که برخی پژوهشگران به مطالعه و بررسی آن پرداخته‌اند. صادقی (۱۴۰۱)، در مقاله خود با نام «بررسی تأثیر فرهنگ بر خطمشی‌گذاری عمومی در ایران»، اهمیت توجه به فرهنگ در خطمشی‌گذاری عمومی را از دو بعد مورد بررسی قرار داده است. بعد اول، جایگاهی است که فرهنگ در هویت و موجودیت جامعه دارد، و بعد دوم، نقشی است که فرهنگ در پیشرفت جوامع ایفا می‌کند. وی اشاره می‌کند که در نظام جمهوری اسلامی ایران برگرفته از دیدگاه اسلامی، تحقق عدالت اجتماعی اصلی‌جدايي‌ناپذیر است که برنامه‌ریزی‌های دقیق و هم‌جهت کوتاه و بلندمدت را اقتضا می‌کند. همچنین می‌رمانی و همکاران (۱۳۹۲)، در پژوهشی به واکاوی دلایل بنیادین خطمشی‌گذاری عمومی در جامعه اسلامی ایران پرداخته‌اند. ایشان ضمن بررسی چگونگی تأثیر اسلام بر دلایل بنیادین خطمشی‌گذاری نتیجه گرفته‌اند که دلیل اصلی خطمشی‌گذاری عمومی در جامعه اسلامی می‌بایست اصل حق و حق‌مداری باشد. در این راستا، ملکی و افراسیابی (۱۳۹۹)، ابعاد خطمشی‌گذاری عمومی از دیدگاه اسلام را مورد مطالعه قرار داده‌اند و توسعه منابع انسانی با تأکید بر ابعاد عدالت و

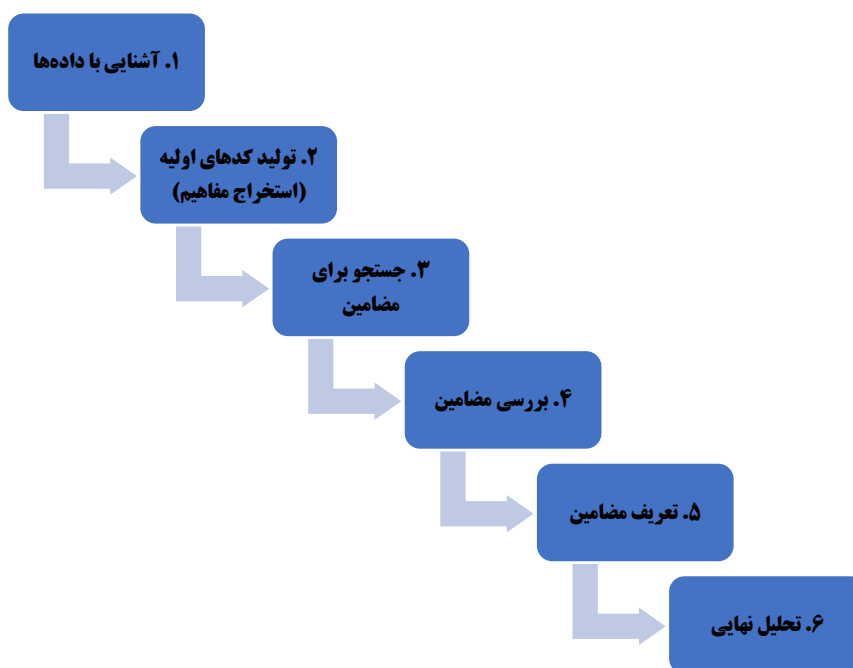
مشارکت را نتیجه گرفته‌اند. مسلماً این اقتضائات فرهنگی بر نحوه ادراک شهروندان و خطامشی‌گذاران از برجستگی موضوعات خطامشی‌گذاری، انتظارات از شیوه خطامشی‌گذاری و همراهی با خطامشی اثر خواهد گذاشت و مسلماً در تفسیر نتایج این مطالعه باید مورد توجه باشند.

در مجموع، با توجه به مطالب ارائه‌شده در مبانی نظری پژوهش، اگر بخواهیم سطح پاسخگویی مطلوب دولت را به ترجیحات عمومی مشخص کنیم، می‌بایست ترجیحات عمومی را در قالب اولاً برجستگی (میزان اهمیت) موضوعات خطامشی‌گذاری نزد مردم و ثانیاً نوع انتظار مردم از واکنش دولت مفهوم‌پردازی کنیم. لذا این پژوهش درصدد آن است تا با مراجعه به نظرات شهروندان در مورد موضوعات خطامشی‌گذاری، به بررسی و استخراج این مطلب بپردازد که اولاً چه موضوعاتی در خطامشی‌گذاری برای مردم برجسته‌تر است و چه مؤلفه‌هایی این برجستگی را مشخص می‌کند؟ و ثانیاً متناظر با میزان برجستگی موضوع، انتظارات آن‌ها از واکنش دولت چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

طرح پژوهش

به منظور پاسخ به پرسش‌های این پژوهش از طرح پژوهشی کیفی استفاده شده است. در پژوهش کیفی، پژوهشگر در پی اتصال مستقیم با موضوع پژوهش است. پژوهش کیفی مستلزم جمع‌آوری نظام‌مند، سازمان‌دهی و تفسیر مطالبی است که حاصل مصاحبه‌ها و مشاهده‌ها هستند و برای بررسی معانی نهفته در پدیده‌های روان‌شناختی و اجتماعی استفاده می‌شود (صدوقی، ۱۳۸۷). در پژوهش حاضر مآخذ تولید داده‌ها، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و مرور اسناد و مقاله‌های منتشرشده مرتبط با رفتار خطامشی‌گذاران و نیز مباحث برجستگی، پاسخگویی و نوع پاسخ بوده است که از روش تحلیل مضمون برای تحلیل داده‌ها استفاده شده است. تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فرایندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و تفضیلی تبدیل می‌کند (Braun & Clark, 2006). مراحل چارچوب شش مرحله‌ای براون و کلارک برای انجام تحلیل مضمون عبارت‌اند از: ۱. آشنایی با داده‌ها، ۲. تولید کدهای اولیه (استخراج مفاهیم)، ۳. جستجو برای مضامین، ۴. بررسی مضامین، ۵. تعریف مضامین، و ۶. تحلیل نهایی. در نمودار شماره ۱، چارچوب شش مرحله‌ای براون و کلارک برای انجام تحلیل مضمون ارائه شده است.

نمودار ۱. چارچوب شش مرحله‌ای براون و کلارک برای انجام تحلیل مضمون

روش گردآوری داده‌ها

مصاحبه نیمه‌ساختاریافته^۱ یکی از معمول‌ترین انواع مصاحبه است. این مصاحبه بین دو حد نهایی ساختاریافته و بدون ساختار قرار می‌گیرد که در آن از تمام مصاحبه‌شوندگان سؤال‌های مشابهی پرسیده می‌شود، اما آن‌ها آزادند که پاسخ خود را به هر طریقی که مایلند ارائه دهند (مهرعلی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۵). سؤالات مصاحبه براساس رهنمود مصاحبه از مشارکت‌کنندگان پرسیده شد که نمونه‌ای از آن سؤالات به شرح زیر است:

۱. برخی از مهم‌ترین و کم‌اهمیت‌ترین موضوعات عمومی از نظر شما کدام‌اند؟
۲. چه چیزهایی باعث اهمیت و برجستگی مسائل نزد شما شده است؟
۳. آیا دولت باید در همه مسائل مداخله و ورود کند؟ و آیا مداخله باید رسمی و علنی باشد؟
۴. سرعت واکنش دولت (تصمیم‌گیری و اعلام خطمشی) چگونه باید باشد؟
۵. رجوع به نظر مردم در تعیین برنامه‌های دولت برای موضوعات فوق با توجه به اهمیتشان چگونه بوده است؟
۶. به نظر شما رفتار خطمشی گذاران چگونه باید باشد تا مقبولیت و مشروعیت لازم را از دید مردم کسب کند و مردم با آنان همراه شوند؟

تعداد مصاحبه‌ها براساس قاعده حصول اشباع نظری مشخص شد. زمان متوسط برای مصاحبه بین ۴۰ تا ۶۰ دقیقه بود. حدود ۴۵ مصاحبه حضوری-شفاهی و ۴۳ مصاحبه مکتوب تا رسیدن به اشباع در پاسخ مصاحبه‌شوندگان از بین آحاد مختلف مردم انجام شده است. سپس داده‌ها پیاده‌سازی و کدگذاری شده‌اند.

مشارکت‌کنندگان

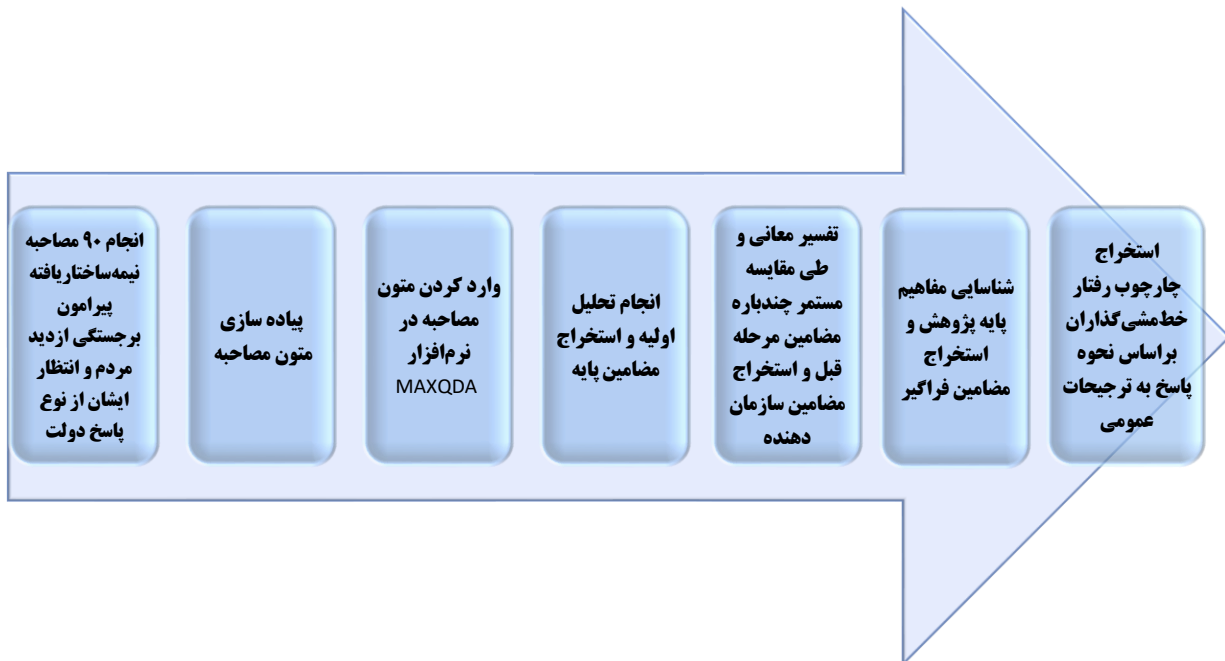
در ابتدا یک مصاحبه اولیه جهت تشخیص موضوعات برجسته از دید مردم انجام شد که تعداد ۴۳ مصاحبه به صورت مکتوب بود که در آن از مخاطب خواسته شد به ۹۰ موضوع انتخابی از موضوعات مورد توجه در تیتیر رسانه‌ها، نمره اهمیت از ۱ تا ۱۰ بدهد. سپس موضوعات دسته‌بندی شدند و ۳۰ موضوع منتخب جهت مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و بررسی تفصیلی و واکاوی دلایل برجستگی موضوع و نیز انتظار آن‌ها از نوع رفتار خطمشی گذاران مورد استفاده قرار گرفتند. برخی از موضوعات منتخب به این قرار بودند: تورم و بی‌ثباتی اقتصادی و گرانی، مشکل مسکن، بیکاری، فاصله طبقات اجتماعی، پیرشدن جمعیت کشور، رفاه و آسایش، مسائل فرهنگی، افزایش آسیب‌های روانی-اجتماعی- خانوادگی، مشکلات ناترازی در مصرف انرژی و بروکراسی و کاغذبازی اداری و نظایر این‌ها. تعداد ۴۵ مصاحبه رو در رو و ۴۳ مصاحبه نیز به صورت مکتوب انجام شد. مشارکت‌کنندگان به صورت سهل‌الوصول انتخاب شده‌اند، با این حال به منظور ایجاد تنوع در نمونه تلاش شده است در مکان‌ها و زمان‌هایی مصاحبه انجام شود که با گونه‌ها و طیف‌های مختلفی از شهروندان باشد. محل مصاحبه‌ها در مکان‌های عمومی مثل دانشگاه، پارک، قطار، حرم، موبک کربلا، اتوبوس، مسجد، مؤسسات و دفاتر کار افراد بود. تنوع مشارکت‌کنندگان به لحاظ تحصیلات از دبیرستان تا مدرک دکتری را شامل می‌شد و به لحاظ سوابق کاری، طیف‌های مختلفی از جامعه مانند دانش‌آموز، دانشجو، شغل آزاد، خانه‌دار، حوزوی، کارمند، معلم، پژوهشگران حوزه خطمشی‌گذاری کلان، مدیران دولتی، اعضای هیئت علمی دانشگاه، رئیس دانشکده، وزیر سابق و مانند این‌ها مورد مصاحبه قرار گرفتند.

تحلیل داده‌ها

در این پژوهش، از روش تحلیل مضمون (Braun & Clarke, 2006) برای تحلیل داده‌ها استفاده شده است. یکی از روش‌های ساده و کارآمد تحلیل کیفی، تحلیل مضمون است. این روش، مهارت‌های اساسی مورد نیاز برای بسیاری از تحلیل‌های کیفی را فراهم می‌کند. به عقیده براون و کلارک (۲۰۰۶) تحلیل مضمون را باید روش ویژه‌ای در نظر گرفت که یکی از مزایای آن، انعطاف‌پذیری

¹ semi-structured interview

است. تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فرایندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (Braun & Clarke, 2006). فرایند تحلیل مضمون بر روی مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته جهت استخراج چارچوب رفتار خط‌مشی‌گذاران براساس نحوه پاسخ به ترجیحات عمومی به شرح شکل زیر است.

شکل ۲. فرایند تحلیل مضمون بر روی مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته جهت استخراج چارچوب رفتار خط‌مشی‌گذاران براساس نحوه پاسخ به ترجیحات عمومی

جهت انجام تحلیل مضمون بر روی مصاحبه‌های انجام‌شده، ابتدا تمامی مصاحبه‌ها تایپ و به نرم‌افزار MAXQDA وارد شد. گام اول این فرایند، خواندن کامل متن پیاده‌شده مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته است تا با فضای کلی متن آشنا شویم. گام بعدی، مشخص کردن هر چیزی در متن است که ممکن است به ما در فهم بهتر ترجیحات شهروندان و نوع پاسخ مورد انتظار آنان از دولت کمک کند. در این مرحله مضامین پایه استخراج می‌شوند. سپس مضامین پایه تولیدشده در مرحله قبل از طریق تفسیر معانی و طی مقایسه مستمر چندباره آن‌ها، در یکدیگر ادغام یا در ذیل یکدیگر قرار می‌گیرند و به این ترتیب، مضامین سازنده استخراج می‌شوند. در مرحله سوم، تعدادی مضامین فراگیر (ابعاد اصلی) شناسایی می‌شوند که مفاهیم کلیدی پژوهش را بیان می‌کنند. این مضامین باید بر پایه مضامین سازمان‌دهنده بنا شوند. در شکل شماره ۳ خروجی نرم‌افزار MAXQDA در قالب درختچه‌های اولیه مضامین حاصل از نرم‌افزار MAXQDA برای مضمون فراگیر «انتظار مردم از نوع پاسخ دولت» و نیز مضمون فراگیر «مؤلفه‌های برجستگی موضوعات نزد مردم» به‌همراه مضامین سازمان‌دهنده و مضامین پایه مرتبط با آن در پژوهش نشان داده شده است.

شکل ۳. خروجی نرم افزار MAXQDA در قالب درختچه‌های مضامین فراگیر ۱. انتظار مردم از نوع پاسخ دولت و ۲. مؤلفه‌های برجستگی موضوعات نزد مردم به همراه مضامین سازمان دهنده و مضامین پایه مرتبط با آنها
بر این اساس در جدول ۱. نمونه‌ای از مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر و استنادهای آنها ارائه شده است.

جدول ۱. نمونه‌ای از مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر و استنادهای آنها

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	مضمون پایه	نمونه متن‌های مصاحبه‌ها
مؤلفه‌های برجستگی موضوع	شدت	تأثیر مستقیم در سفره مردم، اختلال در نظم قسمتی یا کل جامعه	تغییر ساعت مهم نیست و زندگی مردم دچار آسیب و مشکل نمی‌شود. مشکل خاصی ایجاد نشد و نظم جامعه دچار مشکل نشد فضای مجازی چیزی نیست که اگر اختلال ایجاد شود، زندگی مردم دچار آسیب جدی شود. کسی نتواند به مسائل مورد نیازش برسد.
مؤلفه‌های انتظار از نوع پاسخ دولت	ورود/عدم ورود	ورود مستقیم	مسائلی که مسئول اصلی‌اش دولت است باید مداخله کند. نگوید به من ربطی ندارد یا نفهمیدم. بستگی به اهمیت موضوع دارد.
مؤلفه‌های انتظار از نوع پاسخ دولت	پیدایی واکنش	آشکار و با اطلاع-رسانی به مردم	چیزهایی که در اختیار دولت است را کامل و واضح توضیح دهند چرا برجسته شده است؟ اطلاع‌رسانی بستگی به اهمیت موضوع دارد.
مؤلفه‌های انتظار از نوع پاسخ دولت	سرعت واکنش	تند و سریع	دولت باید در قبال مسائل برجسته واکنش سریع نشان دهد.
مؤلفه‌های انتظار از نوع پاسخ دولت	پیدایی واکنش	آشکار و با اطلاع-رسانی به مردم	شیرخشک گران شده بود، یکی از وزرا علت گرانی را به صورت جزء به جزء توضیح داد. چند درصد به خاطر چه چیزی گران شده است. این اطلاع‌رسانی خوب بود.
مؤلفه‌های انتظار از نوع پاسخ دولت نزد شهروندان	رجوع به مردم	غیر الزامی	رجوع به نظر مردم بستگی دارد به موضوع، برخی موضوعات قوانین کشور است، نمی‌شود تغییر داد.

مضمون فراگیر	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	نمونه متن‌های مصاحبه‌ها
مؤلفه‌های انتظار از نوع پاسخ دولت نزد شهروندان	رجوع به مردم	الزامی	در رجوع به نظر مردم، بعضی اوقات مثلاً در مورد گرانی ممکن است مردم راهکاری به ذهنشان برسد که دولتمردان به ذهنشان نرسیده باشد
مؤلفه‌های انتظار از نوع پاسخ دولت نزد شهروندان	پیدایی واکنش	آشکار و با اطلاع- رسانی به مردم	مردم باید از جوانب تصمیم‌گیری و فرایند تصمیم‌گیری دولت برای مسائل اساسی آگاه باشند.

کیفیت پژوهش

در دهه ۱۹۸۰، لینکن و گوبا^۱، از مفهوم قابلیت اعتماد^۲ برای جایگزینی روایی و پایایی پژوهش‌های کیفی استفاده کردند که مجموعه‌ای از معیارها شامل قابلیت اعتبار، قابلیت انتقال، قابلیت سازگاری و قابلیت تأیید برای مفهوم‌سازی کیفیت استفاده می‌شوند. مفهوم قابلیت اعتبار جایگزین مفهوم روایی درونی است که از طریق آن، پژوهشگران به دنبال اثبات اطمینان به درستی یافته‌های خود هستند. لینکن و گوبا (۱۹۸۵) ضمن تأکید بر معقول بودن و معناداری یافته‌ها، توصیه کرده‌اند که پژوهشگران کیفی از «کنترل توسط اعضا» استفاده کنند. در این پژوهش، مشارکت مستمر پژوهشگران در طی فرایند پژوهش و ذکر نقل قول مستقیم مشارکت‌کنندگان می‌تواند منجر به باورپذیری و اطمینان به درستی یافته‌ها شود. قابلیت انتقال جایگزین مفهوم روایی بیرونی است. پژوهشگر کیفی ضمن ارائه تصویر مفصلی از زمینه پژوهش، اطلاعات کافی پیرامون کاربردپذیری یافته‌ها در محیط‌های دیگر را ارائه می‌کند. برای تقویت این معیار به توصیف محیط و شرکت‌کنندگان، توسعه و توصیف غنی از مجموعه داده‌های مطالعه و استفاده از رویه‌های ویژه کدگذاری و تحلیل داده‌ها پرداخته شده است. قابلیت سازگاری یا اطمینان، جایگزین ایده پایایی است و با مستندسازی داده‌ها، روش‌ها و تصمیمات پژوهش، امکان رسیدگی سایر پژوهشگران را فراهم می‌کند. اجماع پژوهشگران در مضامین حاصل از پژوهش و ثبت تمامی مراحل مطالعاتی از قبیل گردآوری داده، تحلیل داده، مفهوم‌پذیری و طبقه‌بندی داده‌ها در این راستا انجام شده است. قابلیت تأیید جایگزین مفهوم عینیت است و به رسیدگی و بازرسی به‌عنوان ابزاری برای اثبات کیفیت استناد می‌کند (صدوقی، ۱۳۸۷). در این پژوهش، داده‌های خام و تمامی یادداشت‌ها، اسناد و مصاحبه‌ها ضبط و برای بازبینی بعدی نگهداری شده است. همچنین مسیر انجام پژوهش با دقت ثبت و گزارش شده تا هر خواننده‌ای بتواند مسیر پژوهشگران را طی کند.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش ضمن انجام مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با مصاحبه‌شوندگان، جهت انجام تحلیل مضمون، پس از کدگذاری و بازبینی‌های مکرر، «مضامین پایه» شناسایی شدند. سپس با بررسی عمیق رابطه بین آن‌ها، مضامین مشابه استخراج و پس از تلخیص، به «مضامین سازمان‌دهنده» تبدیل شدند. در انتها «مضامین فراگیر» استخراج شد. یافته‌های این پژوهش حاکی از شناسایی دو مضمون فراگیر و مجموعاً هشت مضمون سازمان‌دهنده و ۲۱ مضمون پایه است. در ادامه به شرح و تفسیر نتایج این مطالعه با استفاده از نقل‌قول‌های مستقیم مشارکت‌کنندگان در هر یک از مضامین سازمان‌دهنده پرداخته شده است. همانگونه که اشاره شد ترجیحات شهروندان دارای دو بعد است: یک بعد، برجستگی موضوعات نزد شهروندان است و دوم بعد انتظار از نوع پاسخ دولت. شبکه مضامین چارچوب رفتار خط‌مشی‌گذاران در قالب کدگذاری سه مرحله‌ای فوق در جدول شماره ۲ نشان داده شده است.

¹ Lincoln & Guba

² Trustworthiness

جدول ۲. شبکه مضامین چارچوب رفتار خطمشی گذاران

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	مضمون پایه	
مؤلفه‌های برجستگی موضوعات نزد شهروندان	گستره/ دامنه	تعداد ذی‌نفعان و افراد درگیر	
		میزان فراگیری	
		سطوح گستره تأثیر (محلی، منطقه‌ای و جهانی)	
	شدت	اختلال در نظم قسمتی یا کل جامعه	
		برهم زدن تعادل جامعه	
		برهم زدن پایداری جامعه	
	فوریت	تأثیر مستقیم در سفره مردم	
		خزنده	
		شتابان	
مؤلفه‌های انتظار از نوع پاسخ دولت نزد شهروندان	رجوع به مردم	معمولی	
		الزامی	
	عمق ورود	غیرالزامی	
		اصولی	
	سرعت واکنش	سطحی	
		کند و آرام	
	پیدایی واکنش	تند و سریع	
		پنهان و بدون اطلاع‌رسانی	
	ورود/ عدم ورود	آشکار و با اطلاع‌رسانی به مردم	ورود غیر مستقیم
			(اقدام از طریق گروه‌های مردمی، بخش خصوصی و ...)
			ورود مستقیم
			عدم ورود

بعد اول: مؤلفه‌های برجستگی موضوعات نزد شهروندان

بر اساس تحلیل انجام شده بر روی مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته، سه مضمون سازمان دهنده و ۱۰ مضمون پایه جهت استخراج مؤلفه‌های برجستگی موضوع از دید شهروندان استخراج شد. بر این اساس، مردم موضوعاتی را برجسته می‌دانند که فوریت، گستره (دامنه) و شدت آن‌ها بیشتر است. فوریت موضوع شامل مضامین پایه خزنده، سریع و معمولی می‌شود. معمولاً موضوعات دارای فوریت سریع، نزد مردم دارای برجستگی بیشتر هستند. از دید مردم مضامینی مانند اختلال در نظم قسمتی یا کل جامعه، برهم‌زدن تعادل جامعه، برهم‌زدن پایداری جامعه، و تأثیر مستقیم در سفره مردم مؤلفه‌های مهمی هستند که باعث برجستگی موضوع می‌شوند و در این پژوهش ذیل مضمون سازمان دهنده شدت قرار گرفته‌اند. همچنین گستره یا دامنه موضوع خطمشی‌گذاری به لحاظ میزان فراگیری، تعداد ذی‌نفعان و افراد درگیر و سطوح گستره تأثیر مضامینی بودند که از دید مردم در این بحث اهمیت داشته‌اند. به طور کلی موضوعات اقتصادی و فرهنگی که با زندگی روزمره مردم پیوند دارند مانند تورم و بی‌ثباتی اقتصادی و گرانی، مشکل مسکن، بیکاری، مشکل ازدواج جوانان و افزایش طلاق موضوعاتی بودند که از دید مردم برجستگی بیشتری داشتند.

شدت

شدت به وزن و قوت یک مسئله اجتماعی و یا موضوع خطمشی‌گذاری، اشاره دارد. میزانی که یک موضوع، کنش‌ها و پیامدهای غیرمنتظره‌ای به دنبال می‌آورد (الوندی، ۱۴۰۳) که می‌تواند نظم سیستم اصلی یا قسمت‌هایی از جامعه را مختل کند و پایداری و یا تعادل (Lowry & Joslyn, 2014) آن را برهم زند (موذنی، ۱۳۹۴) و یا جامعه را در راه رسیدن به اهداف اساسی‌اش (تاجیک، ۱۳۷۹) دچار مشکل کند. وقتی شدت یک موضوع زیاد است، آن موضوع قطعاً برجسته است و از دید شهروندان ضرورت دخالت عاجل دولت حتی گاهی بدون لحاظ نظر شهروندان را می‌طلبد.

«موضوعی مهم و برجسته است که اگر در آن اختلال ایجاد شود، زندگی مردم دچار آسیب جدی شود. کسی نتواند به مسائل مورد نیازش برسد. در این موارد، دولت باید سریع وارد عمل شود» (مصاحبه‌شونده ۴)

«ممکن است یک مسئله معضلات بزرگی رو در آینده در پی داشته باشد و باعث عدم تعادل جامعه شود» (مصاحبه‌شونده ۳).

«اگر موضوعی تأثیر چندانی در زندگی مردم نداشته باشد، پس آن موضوع غیربرجسته است، مانند تغییر ساعت» (مصاحبه‌شونده ۶۵)

گستره/دامنه تأثیر

گستره یا دامنه تأثیر به حجم و تعداد شهروندانی که درگیر و متأثر آن موضوع خطمشی‌گذاری می‌شوند، اشاره دارد. مسائل اجتماعی که یک دولت ممکن است با آن مواجه شود را می‌توان در سه سطح محلی، منطقه‌ای و جهانی و نیز براساس دامنه تأثیر آن‌ها و تعداد ذی‌نفعانی که تحت تأثیر قرار می‌گیرند، بررسی کرد (Farazmand et al., 2024). از مسائل محلی مانند بیکاری گرفته تا مسائل مهم منطقه‌ای مانند مهاجران و مسائل سراسری مانند بحران مالی و همه‌گیری کووید-۱۹، دامنه‌های متفاوتی از گستره موضوع را شامل می‌شوند. از دیدین و سالمون (۲۰۱۷)، هرچه دامنه تأثیرات و تعداد ذی‌نفعان درگیر بیشتر باشد، موضوع برجسته‌تر می‌شود. براساس مصاحبه‌های انجام‌شده، مردم انتظار دارند که در موضوعاتی که گستره آن‌ها وسیع‌تر است، دولت اقدامی اساسی و اصولی انجام دهد.

«ولی باید ببینیم آیا آن مسئله در سطح ملی مهم هست و روی کل کشور اثر می‌گذارد یا خیر. اگر مسئله‌ای در سطح ملی مهم است، دارای اولویت و برجسته هست، دولت حتماً باید ورود بکند» (مصاحبه‌شونده ۱)

«آن چیزی که به نظر من اهمیت دارد، این است که چند درصد جامعه الان درگیر آن موضوع هستند و این‌که چقدر درمورد آن موضوع صحبت می‌کنند» (مصاحبه‌شونده ۶).

فوریت

فوریت به ضرورت پاسخگویی با توجه به زمان اشاره دارد. از این منظر می‌توان از تقسیم‌بندی‌ای که سی بروک و تسینگو (۲۰۱۹) جهت تشخیص رویدادها برای مدیریت بحران استفاده کردند، بهره برد و مسائل و مشکلات را به خزنده (آرام) در مورد رویدادهای تدریجی و خزنده و یا شوک‌های فوری و ناگهانی، و یا مسائل با فوریت معمولی طبقه‌بندی کرد. هرچه درجه فوریت یا اضطرار یک موضوع بیشتر باشد، موضوع برجسته‌تر است و مردم انتظار دارند که دولت سریع‌تر وارد عمل شود.

«آنچه تأثیر مستقیم و فوری در زندگی مردم دارد. گرانی به‌صورت مستقیم و سریع زندگی مردم را تحت تأثیر قرار می‌دهد، یا وقتی حادثه تلخی مثل زلزله اتفاق می‌افتد، که دولت باید سریع وارد عمل شود» (مصاحبه‌شونده ۴)

«مباحث فرهنگی و اجتماعی، مباحثی است که هرچند اهمیت زیادی دارد، ولی بازه تأثیرگذاری آن در درازمدت است» (مصاحبه‌شونده ۱۱).

بعد دوم: مؤلفه‌های انتظار از نوع پاسخ دولت نزد شهروندان

در مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته از مشارکت‌کنندگان خواسته شد در مورد انتظار از واکنش یا پاسخ دولت به‌طور مبسوط توضیح دهند. براساس تحلیل انجام‌شده، پنج مضمون سازمان‌دهنده و ۱۱ مضمون پایه جهت استخراج مؤلفه‌های انتظار از نوع پاسخ دولت نزد شهروندان استخراج شد. انتظارات مردم از نوع پاسخ دولت حول پنج مقوله محوری ورود/عدم ورود دولت، پیدایی واکنش، سرعت واکنش، عمق ورود و رجوع به مردم سازماندهی می‌شوند. ورود یا عدم ورود دولت و یا واگذاری امر به مردم یا بخش خصوصی،

همچنین پیدایی واکنش به لحاظ پنهان یا آشکار بودن، سرعت واکنش به لحاظ تند یا کند بودن، عمق ورود واکنش به لحاظ اصولی و بلندمدت بودن و یا پاسخگویی سریع و کوتاهمدت، سه مضمون سازمان‌دهنده دیگر بودند که به همراه مضامین پایه آن‌ها از مصاحبه‌ها استخراج شدند. مردم در برخی موضوعات انتظار دارند که دولت حتماً به نظرات آن‌ها رجوع کند و در برخی موضوعات از دولت می‌خواهند مسئولانه رفتار کند. در ادامه، مضامین سازمان‌دهنده و پایه فوق بیشتر تبیین می‌شوند.

ورود/ عدم ورود

مداخله دولت می‌تواند به اشکال مختلف جلوه‌گر شود (Harring & Jagers, 2017). اولین سوآلی که حول بحث انتظار مردم از نوع پاسخ دولت مطرح می‌شود این است که آیا دولت باید در موضوع ورود کند و یا خیر؟ در تحلیل مضمون مصاحبه‌های پژوهش حاضر، سه مؤلفه و مضمون پایه ورود مستقیم، عدم ورود و ورود غیرمستقیم برای ورود دولت تشخیص داده شد. مردم انتظار دارند دولت در برخی مسائل ورود و در برخی ورود نکند و در برخی موضوعات نیز مسئله را به مردم و یا بخش خصوصی واگذار کند. براساس یافته‌های به‌دست آمده از مصاحبه با اқشار مختلف مردم، آن‌ها این انتظار را از دولت دارند که در موارد کلان مربوط به اداره جامعه، خودش وارد شود، اما در برخی موارد کار را به مردم و یا بخش خصوصی واگذار کند و خودش به حمایت، خطمشی‌گذاری کلان و یا نظارت بپردازد، مانند بعضی موضوعات فرهنگی و یا اقتصادی. در بعضی موارد هم مردم نیاز به ورود دولت نمی‌بینند مانند تولید و یا واردات برخی اقلام خاص و یا مباحثی که ذی‌نفعان خاص دارد و جزو وظایف دولت قرار نمی‌گیرد. در این موارد وظیفه دولت صرفاً نظارتی و سلبی تلقی می‌شود.

«وقتی مسئله کلان و بزرگ است و مثلاً کل جامعه رو درگیر می‌کند یا ممکن است معضلات بزرگی را در آینده در پی داشته باشد، دولت باید ورود پیدا کند» (مصاحبه‌شونده ۷)

«اما مسائل غیر برجسته به نظرم لازم نیست دولت ورود کند، چون آنقدر مسئله غیربرجسته روزانه در کشور اتفاق می‌افتد که اگر دولت بخواهد برای تک‌تکشان ورود کند، هیچ وقتی برایش باقی نمی‌ماند. اصلاً ظرفیت این کار را هم ندارد.» (مصاحبه‌شونده ۷)

«اگر بحث اقتصاد مردمی را عامه مردم درگیر شوند و همه مردم از منافعش بهره‌مند بشوند، خود مردم آن را به خودتنظیم‌گری می‌رسانند. وقتی که تولید کافی باشد، بازار مبتنی بر عرضه و تقاضا است» (مصاحبه‌شونده ۳۵).

رجوع به مردم

این موضوع که آیا دولت باید در همه مسائل به نظرات شهروندان رجوع کند یا خیر، یکی از مسائلی است که مورد بحث اندیشمندان خطمشی‌گذاری واقع شده است. همان‌گونه که روست، گیگر و برنائر (۲۰۱۷) اشاره کرده‌اند، در پاسخگویی دو مرجع اساسی وجود دارد، که یک مورد مواضع دولت و دیگری ترجیحات و نظر مردم است و می‌بایست تعادلی میان این دو برقرار شود (Mair, 2009). در برخی از موضوعات مانند نیازهای بلندمدت کشورها، تصمیم‌گیری‌های فراملی، تعهدات بین‌المللی، تصمیم‌گیری‌های رهبران گذشته (Bardi, 2017; Rose, 2013)، حفظ و توانایی حکومت (King, 1997)، اهداف و آرمان‌های اصلی یک ملت، دولت‌ها نمی‌توانند صرفاً خواسته‌های شهروندان خود را دنبال کنند و می‌بایست مسئولیت‌پذیر باشند (Linde & Peters, 2020). براساس مصاحبه‌های انجام‌شده با شهروندان، حتی شهروندان هم نیاز و یا حتی مصلحت نمی‌بینند که دولت در همه امور به نظرات شهروندان رجوع کند. از دید آنان در مسائلی که به‌طور مستقیم با بحث معیشت مردم مرتبط می‌شود، دولت می‌بایست به نظرات مردم توجه کند، اما در بحران‌ها که دولت باید اقدام عاجل انجام دهد و یا در مسائل مربوط به پیشرفت و آینده‌نگاری جامعه، که دولت باید از نظر جامعه نخبگانی استفاده کند، ضرورت رجوع به نگاه مردم کم‌رنگ‌تر می‌شود.

«در مورد رجوع به نظرات مردم، بستگی به مسئله دارد. گاهی یک موضوعی هست مردم نسبت به آن علم و آگاهی ندارند و یک متخصص لازم هست که نظر بدهد. مردم ممکن است نظر عاطفی و شخصیشون رو در مسئله وارد کنند. ممکن است مردم در مورد مسئله‌ای مثل حذف یارانه از یک محصول، نظرشان منفی باشد، اما شاید آن تصمیم به نفعشان است» (مصاحبه‌شونده ۲۰).

«گاهی اوقات باید به حرف مردم رجوع شود. مثلاً در مورد گرانی ممکن است مردم راهکاری به ذهنشان برسد که دولتمردان به ذهنشان نرسیده باشد» (مصاحبه‌شونده ۱۰).

عمق ورود

یکی دیگر از مواردی که دولت در تصمیم‌گیری‌ها باید به آن توجه کند، عمق ورود به مسائل و موضوعات است. دولت گاهی مجبور است براساس مسئولیت بلندمدت تصمیم بگیرد تا پاسخگویی کوتاه‌مدت (Linde & Peters, 2020). براساس تحلیل مضمون انجام‌شده، عمق ورود دولت در موضوعات به دو بخش ورود اصولی و یا پاسخگویی سطحی تقسیم می‌شود. در مورد موضوعات و امورات جاری دولت که مرتبط با مسائل معیشتی مردم است، شهروندان انتظار دارند که دولت پاسخگویی سریع و کوتاه‌مدت را انجام دهد، اما در مورد موضوعات دیگر مانند رشد فرهنگی، حرکت در مسیر آرمان‌های جامعه و توسعه، انتظار شهروندان، ورود اصولی و عمدتاً طولانی‌مدت دولت است.

«گاهی ضربه‌هایی که یک ضرر کوتاه‌مدت می‌زند، مثل نارضایتی و اعتراض، اثراتش ممکن است بلندمدت و عمیق باشد. گاهی اوقات چیزهای کوتاه‌مدت عواقبی دارند که ضررش به آن منفعت بلندمدت نمی‌ارزد. اما گاهی بعضی چیزها مثل مسکن مهر اگر درست برنامه‌ریزی شده بود و درست قانونگذاری و تصمیم‌گیری شده بود، بهتر جلو می‌رفت» (مصاحبه‌شونده ۱۱).

«برخی مسائل فرهنگی به صورت اصولی، عمیق و در درازمدت اصلاح می‌شود.» (مصاحبه‌شونده ۱۰).

سرعت واکنش

همچنین سرعت واکنش دولت در قبال مسائل مختلف، متفاوت است. سرعت واکنش دولت یکی از مؤلفه‌هایی است که در کنار دیگر مؤلفه‌ها در پاسخگویی خط‌مشی‌گذاری مطرح شده است (Seabrooke & Singou, 2019). براساس مصاحبه‌های انجام‌شده با شهروندان، آن‌ها انتظار دارند در بحران‌ها، موضوعات مرتبط با امنیت و یا مسائل اقتصادی، عکس‌العمل دولت تند و سریع و در موضوعات اجتماعی و یا مسائل مرتبط با پیشرفت جامعه، سرعت واکنش آرام‌تر باشد.

«سرعت واکنش دولت برمی‌گردد به بازخورد مردم و این که چه تأثیری روی جامعه دارد؟ لازم هست سریع واکنش نشان داده بشود؟ ولی وقتی مسئله‌ای از درجه اهمیت بالایی برخوردار نیست و لازم است بررسی‌های بیشتری صورت بگیرد، در آن صورت آگه دیرتر پاسخ دهد، مشکلی را ایجاد نمی‌کند.» (مصاحبه‌شونده ۱۵).

«موضوعاتی که بحرانی یا امنیتی هستند، یا دارای فوریت هستند، در این صورت ضرورت دارد که دولت سریع پاسخ دهد.» (مصاحبه‌شونده ۲۷).

«در مورد موضوعات اقتصادی خصوصاً دغدغه‌های اقتصادی مردم، دولت باید سریع اقدام کند.» (مصاحبه‌شونده ۵۲).

پیدایی واکنش

آیا مردم انتظار دارند که همه واکنش‌های دولت، آشکار و با اطلاع‌رسانی باشد یا از دید آنان برخی واکنش‌ها نیازی به اطلاع‌رسانی ندارند؟ لینده و پیترز (۲۰۲۰)، مفهومی به نام «مخزن حسن‌نیت دولت» را جهت کمک به تصمیم‌گیری و اجرای خط‌مشی‌های دشوار و گاه بی‌پاسخ در مواردی که دولت نیاز دارد به جای پاسخگویی، مسئولیت‌پذیر باشد را طرح کرده‌اند. در موضوعات مرتبط با امنیت جامعه و یا مواردی که دولت اقدام به بسترسازی جهت ایجاد مزیت‌های رقابتی در سطح بین‌المللی و یا آینده‌نگاری جامعه می‌کند، ممکن است همه ابعاد یک موضوع امکان اطلاع‌رسانی را نداشته باشد. در این پژوهش، براساس تحلیل مضمون انجام‌شده در مورد پیدایی واکنش دولت، دو مؤلفه واکنش‌های آشکار و با اطلاع‌رسانی به مردم و نیز واکنش‌های پنهان و بدون اطلاع‌رسانی، تشخیص داده شد. شهروندان در موضوعات مربوط به امور جاری زندگی و معیشت، علاقمند به شفاف‌سازی مسائل هستند و انتظار دارند دولت با اطلاع‌رسانی و تبیین، مردم را در جریان امور قرار دهد.

«بالآخره یه چیزای خیلی مهمی که همه نگاه می‌کنند، ببینند دولتمردان چه خط‌مشی‌هایی دارند. خط‌مشی‌هایی که دولتمردان دارند یا واکنش‌هاشون، مسلماً توی متن زندگی روزمره آدم‌ها تأثیر می‌گذارد، و به نظر من برای اولویت‌های مهم یه واکنش آشکار و رسمی باید حتماً باشد» (مصاحبه‌شونده ۵)

«بعضی مصالح و یا امور محرمانه هست که اطلاع‌رسانی آن به ضرر امنیت اجتماعی هست» (مصاحبه‌شونده ۲۳). تحلیل روابط بین مضامین مختلف، مانند تأثیر برجستگی موضوع بر نوع پاسخ دولت در قالب «چارچوب رفتار خطمشی گذاران براساس نحوه پاسخ به ترجیحات عمومی» استخراج شده است که در بخش نتیجه‌گیری مقاله مورد بررسی دقیق‌تر قرار گرفته است.

نتیجه‌گیری

توجه به ترجیحات عمومی و نوع پاسخ به آن، یکی از مؤلفه‌هایی است که نقش بسزایی در رسیدن به اهداف خطمشی و همچنین جلب مشارکت مردم و حفظ مشروعیت دارد. در واقع، پاسخ مؤثر و مستمر به خواسته‌های عمومی یک نیاز اساسی برای نظام‌های سیاسی در جهان معاصر است (Guntermann & Persson, 2023) و زمانی که پاسخگویی بالا باشد، شهروندان حمایت بیشتری از نظام و خطمشی‌ها دارند (Armingeon & Guthmann, 2014; Linde & Peters, 2020). اما سؤالی که در این بین می‌تواند مطرح شود این است که به چه ویژگی از ترجیحات عمومی توجه شود؟ به عبارت دیگر، چه موضوعاتی از دید مردم برجسته‌اند؟ و در آن صورت انتظار شهروندان از نوع پاسخ خطمشی‌گذار چگونه است؟ در این مقاله، به منظور پاسخگویی به پرسش‌های پژوهش، ابتدا لازم بود که ترجیحات عمومی در قالب مؤلفه‌های برجستگی و مؤلفه‌های انتظار از نوع پاسخ دولت، شناسایی شود تا براساس آن مفهوم‌پردازی پژوهش انجام شود؛ لذا به انجام مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با حدود ۹۰ نفر از شهروندان ایرانی پرداخته شد. از آن‌جاکه پاسخگویی خطمشی‌ی دولت در مورد موضوعات برجسته بالاتر است (Druckman & Jacobs, 2006)، ملاک برجستگی موضوع از بین مصادیق ترجیحات عمومی انتخاب و سپس مضامین برجستگی از دید مردم و نوع پاسخ مورد انتظار آنان از دولت شناسایی شد. براساس تحلیل مضمون انجام‌شده دو مضمون فراگیر و مجموعاً هشت مضمون سازمان‌دهنده و ۲۱ مضمون پایه شناسایی، و مؤلفه‌های برجستگی موضوع از دید شهروندان و نیز مؤلفه‌های انتظار آنان از نوع پاسخ دولت استخراج شدند. در این پژوهش عواملی مانند شدت، گستره و فوریت در تقسیم‌بندی مردم از برجستگی موضوع نقش دارند که مضامین پایه هرکدام نیز در پژوهش توضیح داده شد. همین‌طور عواملی مانند ورود یا عدم ورود دولت، سرعت، پیدایی و عمق واکنش و رجوع به نظر مردم در خطمشی‌گذاری (با مضامین پایه تبیین‌شده در متن مقاله)، مؤلفه‌هایی هستند که شهروندان در انتظار خود از پاسخ دولت مطرح کرده‌اند. با تحلیل رابطه بین برجستگی موضوع نزد مردم و انتظار ایشان از نوع پاسخ دولت (یعنی ارتباط دو مؤلفه اصلی پژوهش)، «چارچوب رفتار خطمشی‌گذاران براساس نحوه پاسخ به ترجیحات عمومی» به شرح زیر استخراج شده است:

جدول ۳. چارچوب رفتار خطمشی‌گذاران براساس نحوه پاسخ به ترجیحات عمومی

نوع پاسخ برجستگی		ورود/ عدم ورود		پیدایی واکنش		سرعت واکنش		عمق ورود		رجوع به نظر مردم		
		عدم ورود	ورود مستقیم	بخش خصوصی و ... انجام از طریق گروه‌های مردمی، ورود غیرمستقیم	آشکار و با اطلاع‌رسانی به مردم	پنهان و بدون اطلاع‌رسانی	تند و سریع	کند و آرام	پاسخگویی سریع نیاز و کوتاهمدت	اصولی و بلندمدت	غیرالزامی	الزامی
سطح برجستگی												
برجستگی بالا												
برجستگی پایین												

چنان که مشخص است به تناظر برجستگی موضوع، نوع انتظار شهروندان از دولت متفاوت است. در مورد موضوعات برجسته، مردم انتظار دارند که اقدام‌کننده واکنش، خود دولت باشد و در مورد موضوعات با برجستگی پایین، انتظار دارند دولت یا اقدامی انجام ندهد و یا با برون‌سپاری و تفویض، کار را به گروه‌های مردمی یا بخش خصوصی واگذار کند. در محور پیدایی واکنش، شهروندان، پیدایی واکنش و اطلاع‌رسانی را در مورد موضوعات برجسته مطالبه می‌کنند، در حالی که در برجستگی پایین این مطالبه وجود ندارد و می‌تواند پاسخ دولت، بدون اطلاع‌رسانی انجام شود. سرعت واکنش در موضوعات برجسته، تند و سریع و در موضوعات با برجستگی کم، سرعت کند و آرام هم مطلوب است. انتظار مردم این است که عمق ورود دولت به مسائل برجسته، پاسخگویی سریع‌نیاز و کوتاه‌مدت باشد و مسائل با برجستگی پایین را می‌تواند به صورت بلندمدت پاسخ دهد. از دید شهروندان در مسائل با برجستگی کم، دولت می‌تواند به نظرات مردم توجه نکند، اما در موضوعات برجسته، لازم است به نظر مردم توجه کند. به عبارت دیگر، در راستای پاسخ به پرسش‌های اصلی پژوهش و تحلیل بیشتر روابط بین مضامین اصلی پژوهش یعنی تأثیر برجستگی موضوع بر نوع پاسخ دولت، می‌توان گفت که در مورد موضوعات با برجستگی بالا مردم انتظار دارند دولت خود به موضوع ورود کند، پیدایی واکنش آن آشکار و با اطلاع‌رسانی به مردم باشد. سرعت واکنش تند، با پاسخگویی سریع‌نیاز و کوتاه‌مدت باشد و رجوع به نظر مردم هم الزامی است، اما در مورد موضوعات غیربرجسته و یا موضوعات با برجستگی پایین، مردم انتظار دارند که دولت یا به موضوع ورود نداشته باشد و یا ورود غیرمستقیم داشته باشد و کار را به گروه‌های مردمی و بخش خصوصی واگذار کند.

همان‌گونه که اشاره شد، این پژوهش، ابعاد و مؤلفه‌های برجستگی موضوعات خطمشی‌گذاری از دید شهروندان را ارائه کرده که این خود یکی از نوآوری‌های این پژوهش است و می‌تواند به منظور اولویت‌بندی موضوعات خطمشی‌گذاری مورد استفاده خطمشی‌گذاران و پژوهشگران باشد. نوآوری دیگر این پژوهش بازتاب دیدگاه شهروندان و انتظارات آنان به رفتار خطمشی‌گذاران است که این موضوع از طریق مؤلفه نوع پاسخ، مفهوم‌پردازی شده است. ارتباط بین این دو مؤلفه هم در قالب چارچوب نهایی ارائه شده است. اتخاذ این رویکرد، نگرشی متفاوت و غیرنخبه‌گرا به حوزه خطمشی‌گذاری را نشان می‌دهد که می‌تواند مورد استفاده پژوهش‌های آتی نیز قرار گیرد.

از طرفی همان‌گونه که در این مقاله توصیه شده است، خطمشی‌گذار می‌تواند با لحاظ سطح برجستگی موضوع، نوعی پاسخ و واکنش خطمشی‌گذاری را در پیش بگیرد که علاوه بر دستیابی به اهداف خطمشی، در نهایت منجر به کسب و یا حفظ مشروعیت عمومی و پذیرش بیشتر خطمشی شود. اما با توجه به لحاظ منفعت شخصی، ترجیحات حزبی و یا دستاوردهای سیاسی افراد در ترجیحات عمومی (Rosset et al., 2017)، شاید ملاک ترجیحات عمومی ملاک کاملی جهت خطمشی‌گذاری نباشد. دولت‌ها نمی‌توانند همیشه خواسته‌های شهروندان خود را دنبال کنند (Linde & Peters, 2020) و می‌بایست تعادلی بین خواسته‌های شهروندان برای پاسخگویی در سطح خطمشی و نیاز به مسئولیت برقرار کنند (Mair, 2009). بنابراین با لحاظ کامل نبودن ملاک ترجیحات عمومی، آیا می‌تواند با در نظر گرفتن مؤلفه یا مؤلفه‌های دیگری به رفع این خلأ پرداخت؟ این موضوعی است که می‌تواند در پژوهش‌های آتی مورد توجه قرار گیرد. همچنین با توجه به تأثیر قابل توجه مباحث فرهنگی و ارزشی بر برجستگی موضوعات و نیز شکل‌گیری حوادث و جریان‌های سیاسی-اجتماعی در تاریخ ایران، تأثیر این عوامل بر موضوعات خطمشی‌گذاری نقطه مغفوله برخی مطالعات در سطح ملی از جمله این پژوهش است که می‌تواند پژوهش‌های آتی را به سمت توسعه نظریه‌های مرتبط هدایت کند. به عبارت دیگر، ویژگی‌های جامعه ایرانی و مردم ایران به‌عنوان جامعه هدف موضوعات خطمشی‌گذاری می‌تواند در پژوهش‌های آتی مدنظر قرار گیرد. همچنین از آن‌جاکه یکی از ارکان نظام جمهوری اسلامی ایران، جمهوریت نظام است که بر مبنای رأی مردم شکل می‌گیرد و با توجه به جایگاه رأی مردم در قانون اساسی، تبیین جایگاه ترجیحات عمومی در خطمشی‌گذاری به‌ویژه با رویکردهای جدید حکمرانی با توجه جایگاه دولت در هدایت و راهبری، خود فرصت‌های جدیدی را برای پژوهش فراهم می‌کند.

حمایت مالی

نویسندگان این مقاله هیچ‌گونه حمایت مالی برای انجام پژوهش، نگارش یا انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

سپاسگزاری

نویسندگان از داوران ناشناس مقاله که با پیشنهادهای خود به بهبود کیفیت آن کمک کردند، قدردانی می‌کنند. شایان ذکر است مسئولیت محتوای این مقاله به‌طور کامل بر عهده نویسندگان است.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که در ارتباط با این مقاله، هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

مآخذ

- الوندی، علیرضا؛ خجسته باقرزاده، حسن؛ رحمان‌زاده، سیدعلی؛ عقیلی، سیدوحید؛ و عابدینی، حسن (۱۴۰۳). تحلیل عوامل مؤثر بر پوشش خبری بحران‌ها در صدا و سیما (با تأکید بر بحران‌های امنیتی و اجتماعی داخلی). *فصلنامه علمی رسانه‌های دیداری و شنیداری*، ۱۸(۴۹)، ۶۵-۹۰.
- بنافی، مسعود (۱۴۰۳). آسیب‌شناسی خطمشی‌های نخبگانی: واکاوی موانع جذب استعدادهای برتر در بخش دولتی ایران. *مطالعات مدیریت دولتی ایران*، ۶(۴)، ۱۷۶-۱۴۹.
- تاجیک، محمدرضا (۱۳۸۴). *مدیریت بحران*. تهران: فرهنگ گفتمان.
- دانایی‌فرد، حسن (۱۳۹۵). *گفتارهای جدید در خطمشی‌گذاری عمومی*. تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
- رفیع‌زاده بقرآباد، علاءالدین؛ و منوریان، عباس. (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر پاسخگویی به ذی‌نفعان. *تدبیر*، ۲۱۰، ۶۴-۶۸.
- صادقی، حامد (۱۴۰۱). بررسی تأثیر فرهنگ بر خطمشی‌گذاری عمومی در ایران. *نشریه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، ۶(۲۰)، ۲۱۰۲-۲۱۱۲.
- صدوقی، مجید (۱۳۸۷). بازبینی و متناسب‌سازی معیارهای ارزیابی پژوهش کمی برای مطالعات کیفی. *روش‌شناسی علوم انسانی* (حوزه و دانشگاه)، ۱۴(۵۵)، ۹-۳۱.
- طالاری، محمد؛ و خوشرو، مینا (۱۴۰۰). ارائه مدل پاسخ‌های استراتژیک، اقتضایی و سریع به بحران با استفاده از رویکرد فراترکیب. *چشم انداز مدیریت بازرگانی*، ۲۰(۴۸)، ۱۱۴-۱۴۱.
- مروج، محمود؛ قربانی‌زاده، وجه‌الله؛ شریف‌زاده، فتاح؛ و حسین‌پور، داود (۱۳۹۶). ارائه الگوی خطمشی‌گذاری سازمان‌های فرهنگی (مورد مطالعه: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان). *سیاست‌گذاری عمومی*، ۳(۳)، ۷۸-۶۱.
- ملکی، اعظم؛ و افراسیابی، رویا (۱۳۹۹). بررسی ابعاد خطمشی‌گذاری عمومی از دیدگاه اسلام با تأکید بر عدالت و مشارکت مطالعه موردی در آموزش و پرورش شهرستان بجنورد. *فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، ۴(۱۲)، ۱-۱۵.
- میرزمانی، اعظم؛ پورعزت، علی‌اصغر؛ امیری، مجتبی؛ و دانایی‌فرد، حسن (۱۳۹۲). واکاوی دلایل بنیادین خطمشی‌گذاری عمومی در جامعه اسلامی ایران. *مدیریت اسلامی*، ۸۷، ۵۶-۳۷.
- مؤذنی، فاطمه‌زهرا؛ بشارت‌لو، طیبه؛ قره‌جانلو، مریم؛ و جوان، زهرا (۱۳۹۴). مدیریت بحران. کنفرانس بین‌المللی مدیریت و علوم اجتماعی. مهرعلی‌زاده، یدالله؛ صالحی‌عمران، ابراهیم؛ صفایی‌مقدم، مسعود؛ و علم، محمدرضا (۱۳۹۵). *مبانی نظری و علمی پژوهش*. اهواز: دانشگاه شهید چمران.

- Adida, C., Gottlieb, J., Kramon, E., & McClendon, G. (2020). When does information influence voters? The joint importance of salience and coordination. *Comparative Political Studies*, 53(6), 851-891.
- Ahmad, Z. A., & Idid, S. A. (2020). PR practitioners' roles in crisis management: Malaysian perspectives. *Asia Pacific Public Relations Journal*, 22, 1-14.
- Alvandi, A., Khojasteh Bagherzadeh, H., Rahmanzadeh, S. A., Aghili, S. V., & Abedini, H. (2024). An analysis of factors affecting crisis news coverage in IRIB (with emphasis on internal security and social crises). *Quarterly Journal of Audio-Visual Media*, 18(49), 65-90. (in Persian)
- Armingeon, K., & Guthmann, K. (2014). Democracy in crisis? The declining support for national democracy in European countries, 2007-2011. *European Journal of Political Research*, 53(3), 423-442.
- Banafi, M. (2024). Investigating Elite Policies: Analysis of Obstacles to Attract Top Talents in Iran's Public Sector. *Journal of Iranian Public Administration Studies*, 6(4), 149-176.
- Barberá, P., Casas, A., Nagler, J., Egan, P. J., Bonneau, R., Jost, J. T., & Tucker, J. A. (2019). Who leads? Who follows? Measuring issue attention and agenda setting by legislators and the mass public using social media data. *American Political Science Review*, 113(4), 883-901.
- Bardi, L., Bartolini, S., & Trechsel, A. H. (2017). Responsive and responsible? The role of parties in twenty-first century politics. In *The Role of Parties in Twenty-First Century Politics* (pp. 1-20). Routledge.
- Bartels, L. M. (2009). Economic inequality and political representation. *The unsustainable American state*, 167-196.
- Beyers, J., Dür, A., & Wonka, A. (2018). The political salience of EU policies. *Journal of European Public Policy*, 25(11), 1726-1737.
- Böhmelt, T., & Ezrow, L. (2024). Policy issue salience and legislative output of populist governments: Evidence from immigration policies. *Journal of European Public Policy*, 31(11), 3651-3675.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Burstein, P. (2003). The impact of public opinion on public policy: A review and an agenda. *Political Analysis*, 28(4), 469-486.
- Bussell, J. (2020). Shadowing as a tool for studying political elites. *Political Analysis*, 28(4), 469-486.
- Crawley, S., Coffé, H., & Chapman, R. (2020). Public opinion on climate change: Belief and concern, issue salience and support for government action. *The British Journal of Politics and International Relations*, 22(1), 102-121.
- Danaeifard, H. (2016). *New Discourses in Public Policymaking*. Tehran: Imam Sadiq University. (in Persian)
- Drori, G. S., Yong Jang, S., & Meyer, J. W. (2006). Sources of rationalized governance: Cross-national longitudinal analyses, 1985-2002. *Administrative Science Quarterly*, 51(2), 205-229.
- Druckman, J. N., & Jacobs, L. R. (2006). Lumpers and splitters: The public opinion information that politicians collect and use. *International Journal of Public Opinion Quarterly*, 70(4), 453-476.
- Entman, R. M., & Herbst, S. (2001). Reframing public opinion as we have known it. *Mediated politics: Communication in the future of democracy*, 203-225.
- Erikson, R. S., MacKuen, M. B., & Stimson, J. A. (2002). *The Macro Polity*. New York: Cambridge Univ.
- Farazmand, A., Danaeifard, H., & Kazemi, S. H. (2024). The Nexus of Policy Legitimacy and Crisismanship Performance: Examining the Harmonizing Role of Value-Based Decision Making. *Public Organization Review*, 24(2), 521-538.
- Gerber, B. J., & Teske, P. (2000). Regulatory policymaking in the American States: A review of theories and evidence. *Political Research Quarterly*, 53(4), 849-886.
- Gilens, M., & Page, B. I. (2014). Testing theories of American politics: Elites, interest groups, and average citizens. *Perspectives on politics*, 12(3), 564-581.
- Grossman, G., & Slough, T. (2022). Government responsiveness in developing countries. *Annual Review of Political Science*, 25(1), 131-153.
- Guntermann, E., & Persson, M. (2023). Issue voting and government responsiveness to policy preferences. *Political Behavior*, 45(2), 561-584.

- Harring, N., & Jagers, S. C. (2017). Why do people accept environmental policies? The prospects of higher education and changes in norms, beliefs and policy preferences. *Environmental Education Research*, 24(6), 791-806.
- Hibbing, J. R., Theiss-Morse, E., Hibbing, M. V., & Fortunato, D. (2023). Who do the people want to govern?. *Party Politics*, 29(1), 3-15.
- Hobolt, S. B., & Klemmensen, R. (2005). Responsive government? Public opinion and government policy preferences in Britain and Denmark. *Political Studies*, 53(2), 379-402.
- Jones, M. D., & Jenkins-Smith, H. C. (2009). Trans-subsystem dynamics: Policy topography, mass opinion, and policy change. *Policy Studies Journal*, 37, 37-58.
- Kalbassi, C., & Kauf, P. (2017). Identifying Crisis Characteristics: Cross-Case Relevant Crisis Character Variables for Public Administrations. *Risk, Hazards & Crisis in Public Policy*, 8(1), 68-90.
- King, A. (1997). *Running scared: Why America's politicians campaign too much and govern too little*. Free Press.
- Lincoln, Y., & Guba, E. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Linde, J., & Peters, Y. (2020). Responsiveness, support, and responsibility: How democratic responsiveness facilitates responsible government. *Party Politics*, 26(3), 291-304.
- Lowry, W. R., & Joslyn, M. (2014). The determinants of salience of energy issues. *Review of Policy Research*, 31(3), 153-172.
- Luoma-aho, V., Moreno, A., & Verhoeven, P. (2017). Crisis response strategies in Finland and Spain. *Journal of contingencies and crisis management*, 25(4), 223-231.
- Mair, P. (2009). *Representative versus responsible government*. MPIFG working paper. Cologne.
- Maleki, A., & Afrasiabi, R. (2020). Examining dimensions of public policymaking from an Islamic perspective with emphasis on justice and participation: A case study in the education system of Bojnord County. *Quarterly Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 4(92), 1-15. (in Persian)
- Manza, J., & Cook, F. L. (2002). A democratic polity? Three views of policy responsiveness to public opinion in the United States. *American Politics Research*, 30(6), 630-667.
- Mehralizadeh, Y., Salehi Omran, E., Safaei Moghaddam, M., & Alam, M. R. (2016). *Theoretical and Scientific Foundations of Research*. Ahvaz: Shahid Chamran University. (in Persian)
- Mirzamani, A., Pourazat, A. A., Amiri, M., & Danaeifard, H. (2013). An analysis of the fundamental reasons for public policymaking in the Islamic society of Iran. *Islamic Management*, 87, 37-56. (in Persian)
- Moezani, F. Z., Besharatlou, T., Gharehjanlou, M., & Javan, Z. (2015). *Crisis Management*. International Conference on Management and Social Sciences. (in Persian)
- Monroe, A. D. (1998). Public opinion and public policy. *Public Opinion Quarterly*, 6-28.
- Moravvej, M., Ghrobanizadeh, V., Sharifzadeh, F., & Hosseinpour, D. (2018). Presenting Policy Making Model for the Cultural Organizations (in Case : Institute for the Intellectual Development of Children and Young Adult). *Iranian Journal of Public Policy*. 3(3). 61-78.
- Morlino, L., & Quaranta, M. (2017). The non-procedural determinants of responsiveness. In *The Role of Parties in Twenty-First Century Politics* (pp. 101-130), Routledge.
- Nicholson-Crotty, S. (2009). The politics of diffusion: Public policy in the American States. *The Journal of Politics*, 71(1), 192-205.
- Nie, L., & Wang, H. (2023). Government responsiveness and citizen satisfaction: Evidence from environmental governance. *Governance*, 36(4), 1125-1146.
- Page, B. I., & Shapiro, R. Y. (1983). Effects of public opinion on policy. *American Political Science Review*, 77(1), 175-190.
- Rafizadeh Bagherabad, A., & Manourian, A. (2009). An examination of factors affecting accountability to stakeholders. *Tadbir*, 210, 64-68. (in Persian)
- Research Quarterly*, 56(1), 29-40.
- Rose, R. (2013). *Representing Europeans: a pragmatic approach*: Oxford: Oxford University Press

- Rosset, J., Giger, N., & Bernauer, J. (2017). I the people? Self-interest and demand for government responsiveness. *Comparative Political Studies*, 50(6), 794-821.
- Sadeghi, H. (2022). Examining the impact of culture on public policymaking in Iran. *Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 84, 2262-2272. (in Persian)
- Sadoughi, M. (2008). Revising and adapting quantitative research evaluation criteria for qualitative studies. *Methodology of Human Sciences (Hawza and University)*, 14(55), 9-31. (in Persian)
- Seabrooke, L., & Tsingou, E. (2019). Europe's fast-and slow-burning crises. *Journal of European Public Policy*, 26(3), 468-481.
- Tajik, M. R. (2005). *Crisis Management*. Tehran: Farhang-e Gofte-man. (in Persian)
- Talari, M., & Khoshroo, M. (2021). Presenting a model of strategic, contingency-based, and rapid responses to crises using a meta-synthesis approach. *Business Management Outlook*, 20(48), 114-141. (in Persian)
- Vedung, E. (1998) Policy Instruments: Typologies and Theories. In *Carrots, Sticks & Sermons*.